

EUROPEAN
U R B A N
INITIATIVE

ĮGALIOJIMAI EUROPOS MIESTŲ INICIATYVA – INOVATYVŪS SPRENDIMAI

ANTRASIS EUI-IA KVIETIMAS TEIKTI PARAIŠKAS
31/05/2023 – 05/10/2023

31/05/2023

Co-funded by
the European Union

Turinys

1. ĮVADAS.....	3
2. TINKAMOS VALDŽIOS INSTITUCIJOS – KAS GALI TEIKTI PASIŪLYMUS	4
2.1 PIRMOJI KATEGORIJA	5
2.2 ANTROJI KATEGORIJA.....	5
2.3 TRECIOJI KATEGORIJA	7
2.4 BENDRIEJI TINKAMUMO REIKALAVIMAI MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS	7
3. ANTRAS EMI-IS KVIETIMO TEIKTI PARAIŠKAS TEMOS.....	9
3.1 MIESTŲ ŽALINIMAS.....	9
BENDRAS „MIESTŲ ŽALINIMO“ TEMOS APIBRĖŽIMAS IR KONTEKSTAS	9
MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJŲ SVARBA IR VAIDMUO	11
RAGINIMAI MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS.....	12
SANGLAUDOS POLITIKOS TIKSLAI	13
REZULTATŲ RODIKLIAI	14
3.2 DARNUS TURIZMAS	16
BENDRAS TEMOS „DARNUS TURIZMAS“ APIBRĖŽIMAS IR KONTEKSTAS	16
MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJŲ SVARBA IR VAIDMUO	17
REKOMENDACIJOS MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS.....	18
SANGLAUDOS POLITIKOS TIKSLAI	19
REZULTATŲ RODIKLIAI	19
PROJEKTŲ PASIŪLYMAI, BE KITŲ KRITERIJŲ, BUS VERTINAMI ATSIŽVELGIANT Į JŲ GEBĖJIMĄ PASIEKTI REALIŲ REZULTATŲ IR ŠIŲ REZULTATŲ VERTINIMO METODIKOS PATIKIMUMĄ.	19
SAVO PARAIŠKOS MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOS GALI NURODYTI BET KURĮ IŠ TOLIAU IŠVARDYTŲ RODIKLIŲ, JEI TAI SUSIJĘ SU JŲ PROJEKTŲ IDĖJOMIS. SĄRAŠAS NĖRA PRIVALOMAS AR BAIGTINIS. Į JĮ ĮTRAUKTI BENDRIEJI RODIKLIAI, KURIE NĖRA TIESIOGIAI SUSIJĘ SU KVIETIMO TEIKTI PARAIŠKAS TEMA, BET KURIŲ NAUDOJIMAS GALI PADĖTI IŠREIKŠTI AIŠKIUS REZULTATUS. TOKIUS RODIKLIUS REIKĖTŲ PAPILDYTI SU KONKREČIU PROJEKTU SUSIJUSIAIS RODIKLIAIS.	19
3.3 SPECIALISTŲ ISNAUDOJIMUI MAŽEJANČIOSE MIESTŲ POPULIACIJOSE	21
BENDRAS TEMOS „SPECIALISTŲ IŠNAUDOJIMAS MAŽEJANČIOSE MIESTŲ POPULIACIJOSE“ APIBRĖŽIMAS IR KONTEKSTAS.....	21
MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJŲ SVARBA IR VAIDMUO	22
REKOMENDACIJOS MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS.....	23
SANGLAUDOS POLITIKOS TIKSLAI	25
REZULTATŲ RODIKLIAI	26
PROJEKTŲ PASIŪLYMAI, BE KITŲ KRITERIJŲ, BUS VERTINAMI ATSIŽVELGIANT Į JŲ GEBĖJIMĄ PASIEKTI PATIKIMŲ REZULTATŲ IR ŠIŲ REZULTATŲ VERTINIMO METODIKOS PATIKIMUMĄ.	26
4. PROJEKTO ETAPAI	27
5. FINANSAVIMO PRINCIPAI	29
6. PROJEKTU KURIMAS IR VYSTYMAS	30

6.1	PARTNERYSTĖ	30
6.2	PROJEKTO INTERVENCIJOS LOGIKA IR DARBO PLANAS.....	33
6.3	EKSPERTŲ PARAMA	34
6.4	PERKELIMAS	35
6.5	ISLAIDŲ KATEGORIJOS.....	37
7.	PARAIŠKŲ TEIKIMO PROCESAS	38
8.	ATRANKOS PROCESAS	40
8.1	TINKAMUMO PATIKRINIMAS.....	40
8.2	STRATEGINIS VERTINIMAS	41
8.3	VEIKLOS VERTINIMAS	42
8.4	VERTINIMO BALŲ SISTEMA	43
8.5	DOTACIJŲ PRASYTOJAMS TAIKOMI ISIMTIES KRITERIJAI	44
9.	INICIJAVIMO ETAPAS IR SUTARCIŲ SUDARYMAS	45
10.	KAIP GAUTI PAGALBOS	46
11.	PAGRINDINĖS DATOS.....	46

1. ĮVADAS

2021–2027 m. sanglaudos politikos teisės aktų rinkinyje numatyta sukurti Europos miestų iniciatyvą (nustatyta 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo¹ – ERPF / SF reglamento 12 straipsnyje) – Europos Sąjungos priemonę, **2014–2020 m. programavimo laikotarpiu įgyvendintos „Inovatyvūs miestų sprendimai“ teisių perėmėją**. Ši inovatyvi Iniciatyva yra esminė priemonė, skirta remti įvairaus dydžio miestus, ugdyti jų gebėjimus ir žinias, remti inovacijas ir kurti perkeliamus ir pritaikomus inovacinius miestų iššūkių, svarbių Europos Sąjungai (ES), sprendimus. Galutinis tikslas – įkvėpti naudoti pagrindines sanglaudos politikos programas miestų teritorijose su patikrintomis inovacijomis, ypač tose, kurios gauna paramą iš Europos regioninės plėtros fondo (ERPF), siekiant konkrečių tikslų, apibrėžtų ERPF / SF reglamento 3 straipsnyje², ir stiprinti miestų, kaip paramos gavėjų arba tarpininkų valdant šiuos fondus, inovacinius gebėjimus.

Vienas iš pagrindinių Europos miestų iniciatyvos (EMI), ypač jos inovatyvių sprendimų krypties (EMI-IS), tikslų – tęsti pagal miestų inovatyvių sprendimų iniciatyvą pradėtą paramą, **suteikiant miestų valdžios institucijoms visoje Europoje erdvės ir išteklių, kad jos galėtų nustatyti ir išbandyti (per bandomuosius projektus) naujus inovacinius atsakymus į tarpusavyje susijusius ir sudėtingus vietos iššūkius, susijusius su tvaria miestų plėtra**. Naudodamasi EMI-IS, miestų valdžios institucijos turės galimybę išbandyti, kaip nauji ir nepatikrinti sprendimai veikia praktiškai ir kaip jie reaguoja į realaus gyvenimo sudėtingumą. Eksperimentavimo procesus ir rezultatus stebės miestai partneriai iš kitų šalių (perkėlimo partneriai), kad būtų remiamas ir stiprinamas išbandytų novatoriškų sprendimų perdavimas ir pritaikomumas visoje ES.

Miestų valdžios institucijos turėtų apsvarstyti EMI-IS siūlomą galimybę išbandyti naujoviškus metodus ir darbo metodus, kurie nepatenka į „įprastų projektų“ (kurie gali būti finansuojami naudojantis „tradiciniais“ finansavimo šaltiniais, įskaitant pagrindines ERPF programas) aprėptį. EMI-IS leidžia miestams ambicingas ir kūrybiškas idėjas paversti prototipais, kuriuos galima išbandyti realioje miesto aplinkoje. Kitaip tariant, EMI-IS remia bandomuosius projektus, kurie yra pernelyg rizikingi, kad būtų finansuojami iš tradicinių finansavimo šaltinių, jeigu jie yra labai naujoviški ir eksperimentiniai.

EMI-IS projektai atrenkami paskelbus kvietimus teikti paraiškas pagal vieną ar daugiau temų, kurias siūlo Europos Komisija (EK). Bendras EMI biudžetas iš ERPF sudaro 450 mln. eurų, iš kurių 75 proc. skirta EMI-IS kryptčiai remti. Kiekvienam projektui gali būti skirta ne daugiau kaip 5 mln. eurų ERPF bendrojo finansavimo, o projektas turėtų būti vykdomas ne ilgiau kaip 3,5 metų.

¹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32021R1058>. Konkretūs ERPF siekiami tikslai bus nurodyti kiekviename atskirame kvietime teikti paraiškas dėl Europos miestų iniciatyvos – Inovatyvių sprendimų.

² *Ibidem*.

EMI netiesioginio valdymo būdu valdo EK Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas (DG REGIO). EK paskyrė Aukštutinės Prancūzijos regioną (Prancūzija) įgaliojimo subjektu, atsakingu už EMI įgyvendinimą. Įgaliojamam subjektui padėti ir užtikrinti kasdienį EMI valdymą įsteigtas EMI nuolatinis sekretoriatas.

Šiuo įgaliojimu įgaliotasis subjektas kviečia reikalavimus atitinkančias institucijas teikti projektų pasiūlymus pagal antrajame EMI-IS kvietimą teikti pasiūlymus. Šiam kvietimui teikti pasiūlymus skirtas orientacinis 120 mln. eurų ERPF biudžetas.

Šiame dokumente išdėstyti reikalavimai ir procesas, kurių turi būti laikomasi antrajame EMI-IS kvietime teikti pasiūlymus. Dokumentas turėtų būti skaitomas kartu su EMI-IS gairėmis, darbinio paraiškos formos dokumentu (angl. „*Application Form Courtesy Working Document*“) ir kitais su kvietimu susijusiais dokumentais, paskelbtais EMI interneto svetainėje.

2. TINKAMOS VALDŽIOS INSTITUCIJOS – KAS GALI TEIKTI PASIŪLYMUS

Pasiūlymus EMI-IS paramai gauti gali teikti toliau išvardytos institucijos.

- **Pirmoji kategorija:** bet kuri vietos administracinio vieneto, apibrėžto pagal Eurostato urbanizacijos lygio (DEGURBA) kaip didmiestis, miestas ar priemiestis (atitinkantis Eurostato DEGURBA 1 arba DEGURBA 2 kodą), kuriame gyvena ne mažiau kaip 50 000 gyventojų, miesto valdžia.
- **Antroji kategorija:** vietos administracinių vienetų asociacija arba miestų valdžios institucijų grupė, turinti organizuotos aglomeracijos teisinį statusą, kurioje dauguma (ne mažiau kaip 51 proc.) gyventojų gyvena vietos administraciniuose vienetuose, kurie pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) priskiriami didmiesčiams, miestams arba priemiesčiams (atitinka DEGURBA kodą 1 arba DEGURBA kodą 2) ir kuriuose bendras gyventojų skaičius yra ne mažesnis kaip 50 000 gyventojų.
- **Trečioji kategorija:** miesto valdžios institucijų, neturinčių organizuotų aglomeracijų teisinio statuso, asociacija ar grupė, kai visos dalyvaujančios miesto valdžios institucijos (pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotosios miesto valdžios institucijos) yra vietos administraciniai vienetai, kurie pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) apibrėžiami kaip didmiesčiai, miestai ar priemiesčiai (atitinka DEGURBA kodą 1 arba DEGURBA kodą 2) ir kurių bendras gyventojų skaičius (pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotos miesto valdžios institucijos) yra ne mažesnis kaip 50 000 gyventojų.

Pagal EMI-IS kvietimą teikti pasiūlymus paraiškos formą gali pateikti tik pirmiau nurodytos reikalavimus atitinkančios miestų valdžios institucijos.

Vietos administracinių vienetų apibrėžtis, taip pat klasifikacija pagal urbanizacijos lygį ir duomenys apie gyventojų skaičių grindžiami informacija, pateikta EMI-IS atitikties lentelėje ("EUI-IA_Call2_Correspondence_table": https://www.urban-initiative.eu/sites/default/files/2023-05/EUI-IA_Correspondence_table.xlsx). Ši lentelė bus naudojama kaip pamatinis informacinis dokumentas atliekant tinkamumo patikrą. Pareiškėjai kviečiami remtis atitikties lentele, kad patikrintų savo tinkamumą ir pateiktų informaciją apie į jų administracines ribas įtrauktus vietos administracinius vienetus ir duomenis apie gyventojų skaičių. Prieš pildant Paraiškos formą, rekomenduojama atlikti savarankišką tinkamumo vertinimą (remiantis minėta atitikties lentele). Jei pastebima spragų, neatitikimų ar abejonių dėl EMI-IS atitikties lentelėje pateiktų duomenų aiškinimo, pareiškėjams rekomenduojama prieš pildant ir pateikiant paraiškos formą kreiptis į nuolatinį sekretoriatą. Atrankos procedūros metu nuolatinis sekretoriatas tinkamumo patikrinimą atliks tik remdamasis paraiškos formoje užpildyta informacija. Tais atvejais, kai neaišku, ar pareiškėjas yra tinkamas kandidatas, nuolatinis sekretoriatas bendradarbiaus su visais atitinkamais partneriais, įskaitant Eurostatą, kad nustatytų tinkamumą.

2.1 PIRMOJI KATEGORIJA

- Savivaldybės / miestų tarybos / apskritys, kurių administracinės ribos sutampa su vienu vietos administraciniu vienetu. Šiuo atveju vietos administracinis vienetas pagal urbanizacijos lygį priskiriamas didmiesčiams, miestams ir priemiesčiams (atitikties lentelės 1 ir (arba) 2 kodas – urbanizacijos laipsnio stulpelis) ir turi ne mažiau kaip 50 000 gyventojų.
- Savivaldybės / miestų tarybos, kurių administracinės ribos sutampa su keliais vietos administraciniais vienetais. Taip yra Portugalijos, Airijos, Graikijos, Maltos ir Latvijos savivaldybių ir (arba) miestų tarybų atveju, kai Eurostato vietos administracinio vieneto apibrėžtis atitinka ne savivaldybes ir (arba) miestų tarybas, o žemesnius savivaldybių vienetus (apylinkes) arba statistinius vienetus (rinkimų apylinkes). Šiuo atveju savivaldybė ir (arba) miesto taryba gali atitikti reikalavimus tik tuo atveju, jei joje iš viso gyvena 50 000 gyventojų ir jei dauguma (ne mažiau kaip 51 proc. gyventojų) gyvena vietos administraciniuose vienetuose, priskiriamuose didmiesčiams, miestams arba priemiesčiams pagal urbanizacijos lygį (atitikties lentelės 1 ir (arba) 2 kodas – urbanizacijos laipsnio stulpelis).

2.2 ANTROJI KATEGORIJA

Organizuotos aglomeracijos, kurios yra miesto valdžios institucijų asociacija ir (arba) grupė, atitinkančios šiuos kriterijus:

- yra nacionalinėje teisėje oficialiai pripažįstamos vietos valdžios lygmeniu (skirtingas nei regioninis ir provincijos lygmuo, įpareigojant savivaldybes ir (arba) miestų tarybas prisijungti prie aukštesnių nei savivaldybės organizacijų (todėl šiai kategorijai nepriskiriamos asociacijos, kurios sudarytos savanoriškai, konkrečiam tikslui ir (arba) tam tikram laikotarpiui));
- kurias sudaro tik savivaldybių ir (arba) miestų tarybos (todėl šiai kategorijai nepriskiriamos asociacijos, kuriose dalyvauja kitos institucijos, pavyzdžiui, universitetai, prekybos rūmai ir kt.);
- turinčios konkrečius nacionalinėje teisėje nustatytus įgaliojimus, kuriuos dalyvaujančios savivaldybės deleguoja politikos srityse, susijusiose su EMI-IS projektu. Asociacijos raginamos tiksliai vadovautis nacionaline teisine sistema. Organizuotos aglomeracijos turi išskirtinę rengimo ir įgyvendinimo kompetenciją politikos srityse, susijusiose su EMI-IS projektu;
- turinčios konkrečią politinę (netiesiogiai atstovaujant susijusioms savivaldybėms) ir administracinę (specialūs darbuotojai) struktūrą.

EMI-IS reikalavimus atitinkančių organizuotų aglomeracijų pavyzdžiai:

- Prancūzija: „Métropoles, Communautés Urbaines“, „Communautés d'Agglomération, Etablissements Publics Territoriaux“ (EPT) ir „Communautés de Communes“;
- Italija: tik „Città Metropolitana“ ir „Unione di Comuni“. Atkreipkite dėmesį, kad „Consorti, Gruppi di Azione Locale“ (GAL), „Convenzione dei Comuni“ ar bet kokios kitos organizuotos aglomeracijos, kurios pagal Italijos nacionalinius teisės aktus („Testo Unico degli Enti Locali“) nelaikomos vietos valdžios institucijomis, neatitinka reikalavimų;
- Vokietija – „Landkreis“;
- Ispanija: „Mancomunidades“ ir „Area Metropolitana Barselona“. Atkreipkite dėmesį, kad „Diputaciones provinciales“ (provincijų valdžios institucijos) laikomos provincijos institucijomis, todėl nėra pripažįstamos tinkamomis organizuotomis aglomeracijomis.
- Portugalija – „Comunidades Intermunicipais“ (CIM).

Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės (ETBG), kurių partnerystę sudaro tik miestų valdžios institucijos (kaip apibrėžta pirmiau) ir kurios turi specialią rengimo ir įgyvendinimo kompetenciją politikos srityse, susijusiose su EMI-IS kvietimu, laikomos organizuotomis aglomeracijomis, todėl jos gali teikti pasiūlymus pagal EMI-IS kvietimus teikti pasiūlymus kaip pagrindinės arba asocijuotosios miestų valdžios institucijos. ETBG, kurių partnerystę sudaro kitos organizacijos (pvz., valstybės narės, regioninės valdžios institucijos, asociacijos, universitetai ir kt.), nelaikomos organizuotomis aglomeracijomis ir negali teikti paraiškų kaip pagrindinės ar asocijuotos miestų valdžios institucijos, tačiau jos gali prisijungti prie reikalavimus atitinkančios miestų valdžios institucijos pateikto pasiūlymo kaip įgyvendinimo partneriai.

Pagal EMI-IS organizuotos aglomeracijos laikomos viena miesto valdžios institucija, atstovaujančia visoms susijusioms savivaldybėms ir (arba) miestų taryboms. Dėl šios priežasties organizuotos aglomeracijos pateiktame projekto pasiūlyme ji nurodoma kaip pagrindinė miesto institucija. Siekdamas patikrinti, ar organizuotos aglomeracijos atitinka reikalavimus, nuolatinis sekretoriatas patikrins, ar bendras gyventojų skaičius yra ne mažesnis kaip 50 000 ir ar dauguma (ne mažiau kaip 51 proc. gyventojų) gyvena aglomeracijoje dalyvaujančiuose vietos administraciniuose vienetuose, kurie pagal urbanizacijos lygį priskiriami didmiesčiams, miestams arba priemiesčiams.

2.3 TREČIOJI KATEGORIJA

Bet kuri miestų valdžios institucijų asociacija (nacionalinės ir (arba) regioninės miestų valdžios institucijų asociacijos, teritoriniai paktai, plėtros rajonai ir kt.), taip pat individualios miestų valdžios institucijos, nesudariusios oficialių bendradarbiavimo sutarčių, bet norinčios teikti bendrą paraišką, gali teikti paraišką, nurodydamos pagrindinę miesto valdžios instituciją iš dalyvaujančių savivaldybių ir (arba) miestų tarybų, o kitas išvardyti kaip asocijuotąsias miestų valdžios institucijas.

Kad galėtų teikti paraiškas, visos dalyvaujančios miestų valdžios institucijos (pagrindinės ir asocijuotosios miestų valdžios institucijos) turi būti pripažintos vietos administraciniais vienetais ir pagal Eurostatą nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA kodas 1 arba DEGURBA kodas 2) priskiriamos didmiesčiams, miestams ar priemiesčiams. Miesto valdžios institucijoms, kurių administracinės ribos apima daugiau nei vieną vietos administracinį vienetą, taikomos tos pačios 2.1 skirsnyje aprašytos urbanizacijos lygio nustatymo taisyklės. Pagrindinės ir asocijuotosios miesto valdžios institucijų santykių nereikia formalizuoti teikiant paraiškos formą. Jei pasiūlymui pritariama ir jis patvirtinamas, santykiai turės būti įforminami partnerystės sutartyje (nuolatinis sekretoriatas pagrindinei miesto institucijai pateiks šabloną).

Ankstesnė patirtis rodo, kad pavieniai projektai, kuriuos įgyvendina asociacijos arba miestų grupės, neturinčios organizuotos aglomeracijos statuso ir apimančios daugiau nei tris miestų valdžios institucijas (pagrindines ir asocijuotąsias miestų valdžios institucijas), neturinčias teritorinio artumo, gali prarasti nuoseklumą ir patirti sunkumų siekiant reikšmingų rezultatų. Todėl rekomenduojama, kad paraiškas norinčios teikti miestų valdžios institucijų asociacijos ir (arba) grupės (neturinčios organizuotos aglomeracijos statuso) turėtų būti teritoriškai artimos ir stengtis apriboti dalyvaujančių asocijuotųjų miestų valdžios institucijų skaičių.

2.4 BENDRIEJI TINKAMUMO REIKALAVIMAI MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS

Be pirmiau nurodytų principų, taikomų kiekvienai konkrečiai reikalavimus atitinkančių miestų valdžios institucijų kategorijai, toliau nurodyti principai taikomi visoms pagal EMI-IS reikalavimus atitinkančioms miestų valdžios institucijoms.

- Visos miestų valdžios institucijos turi būti įsikūrusios ES valstybėje narėje.
- Pagal EMI-IS kvietimą teikti pasiūlymus paraiškos formą gali pateikti tik pirmiau nurodytos tinkamos miestų valdžios institucijos. Diegimo partnerio pateikta paraiškos forma bus pripažinta netinkama.
- Miestų valdžios institucijos (kaip apibrėžta pirmiau) projekto pasiūlyme gali būti nurodytos tik kaip pagrindinės ir (arba) asocijuotosios miestų valdžios institucijos. Projekto įgyvendinimo partnerių kategorija skirta tik institucijoms ir (arba) organizacijoms, kurios pagal EMI-IS nėra pripažintos miestų valdžios institucijomis.
- Jei inovaciniams sprendimams reikia miesto ir kaimo sąsajos arba funkcinės teritorijos požiūriu, galima įtraukti vietos administracinius vienetus, kurie pagal urbanizacijos lygį (Eurostatas DEURBA kodas 3) priskiriami kaimo vietovėms, kaip diegimo partnerius. Atkreipkite dėmesį, kad jų gyventojų skaičius neskaičiuojamas, kad būtų pasiekta minimali 50 000 tinkamumo riba. Paraiškos formoje turi būti aiškiai nurodyta ir pagrįsta priežastis, dėl kurios vietos administraciniai vienetai laikomi kaimo vietovėmis.
- Miesto valdžios institucija arba organizuota aglomeracija pagal kiekvieną kvietimą teikti paraiškas gali dalyvauti tik viename projekto pasiūlyme (net jei šie projektų pasiūlymai pateikiami pagal skirtingas to paties kvietimo teikti paraiškas temas). Ši taisyklė taip pat taikoma asocijuotosioms miestų valdžios institucijoms (savivaldybė gali dalyvauti tik viename projekto pasiūlyme, nepriklausomai nuo to, ar ji yra pagrindinė, ar asocijuotoji miestų valdžios institucija).
- Miestų valdžios institucijos, kurios jau yra gavusios paramą pagal patvirtintą EMI-IS projektą pagal ankstesnį kvietimą teikti paraiškas, negali teikti naujos paraiškos formos ta pačia projekto tema per visą iniciatyvos įgyvendinimo laikotarpį.
- Miestų valdžios institucijos privalo laikytis reikalavimų dėl galimybės gauti finansavimą nesuteikimo (išsamesnė informacija pateikiama toliau 8.5 skirsnyje „Dotacijų prašytojams taikomi išimties kriterijai“ ir EMI-IS gairių 3.3 skyriuje „Dotacijų prašytojams taikomi išimties kriterijai“).

Agentūros ir įmonės (pvz., energetikos ir (arba) atliekų tvarkymo, ekonominės plėtros, turizmo skatinimo ir kt. sričių), kurios visiškai arba iš dalies priklauso savivaldybei arba miesto tarybai, nelaikomos vietos administraciniais vienetais, todėl negali būti pripažintos reikalavimus atitinkančiomis miesto valdžios institucijomis. Nepaisant to, šios organizacijos gali būti įtrauktos į partnerystę kaip diegimo partnerės (daugiau informacijos apie diegimo partnerių funkcijas ir atsakomybę pateikiama EMI-IS gairių 2.1.2 skyriuje „Europos miestų iniciatyvos tipologija – inovatyvių sprendimų partneriai“).

Atkreipkite dėmesį, kad asociacijų arba miestų valdžios institucijų, turinčių organizuotų aglomeracijų teisinį statusą (antroji reikalavimus atitinkančių institucijų kategorija – žr. pirmiau pateiktą informaciją), atveju institucija, įskaitant visas kitas dalyvaujančias miestų valdžios institucijas, pagal EMI-IS laikoma viena miesto valdžios institucija, todėl aglomeracija įtraukiama į pagrindinės miesto valdžios institucijos sąrašą. Jei tai yra miestų valdžios institucijų asociacijos ar grupės, neturinčios organizuotos

aglomeracijos teisinio statuso (trečioji reikalavimus atitinkančių institucijų kategorija – žr. pirmiau), prašoma, kad dalyvaujančios miestų valdžios institucijos vieną savivaldybę nurodytų kaip pagrindinę miestų valdžios instituciją, o kitas savivaldybes – kaip asocijuotąsias miestų valdžios institucijas.

3. ANTRAS EMI-IS KVIETIMO TEIKTI PARAIŠKAS TEMOS

EMI buvo įsteigta kaip viena iš priemonių, padedančių įgyvendinti ES miestų darbotvarkę. Tai pagrindinė priemonė, padedanti įgyvendinti Naująją Leipcigo chartiją. Laikantis inovatyvių miestų sprendimų metodo, EMI-IS kvietimai teikti paraiškas bus organizuojami EK nustatytais temomis, remiantis Naująja Leipcigo chartija ir EK prioritetais, kurie apima įvairius sektorius, pavyzdžiui, ekologinį ir skaitmeninį perėjimą. Siekiant, kad EMI-IS projektai būtų geriau suprantami sanglaudos politikos požiūriu ir kad juos būtų lengviau vėliau išplėsti ir (arba) pakartoti ERPF lėšomis, EMI-IS kvietimuose teikti paraiškas taip pat nurodomi konkretūs sanglaudos politikos tikslai, kurių siekiama šiuo kvietimu. Pareiškėjai turės skirti ypatingą dėmesį tam, kad įrodytų, jog jų siūlomi išbandyti sprendimai yra svarbūs sanglaudos politikai, atsižvelgiant į pateiktus konkrečius tikslus. Taip pat apibrėžtas rodiklių sąrašas (t. y. rodikliai, kurie bus naudojami ir stebimi kartu su kitais rodikliais, kuriuos projekto partneriai nustatys patys), kad būtų lengviau suprasti pageidaujamą poveikį projekto lygmeniu ir būtų galima apibendrinti rezultatus politikos srities ir (arba) EMI-IS lygmeniu.

Antrajame kvietime teikti paraiškas pareiškėjai gali teikti projektų paraiškas, kuriose daugiausia dėmesio skiriama vienai iš trijų temų: miestų žalinimui, darniam turizmui arba specialistų išnaudojimui mažėjančiose miestų populiacijose.

3.1 MIESTŲ ŽALINIMAS

BENDRAS „MIESTŲ ŽALINIMO“ TEMOS APIBRĖŽIMAS IR KONTEKSTAS

Europa ir pasaulis susiduria su biologinės įvairovės, klimato, taršos ir išteklių krizėmis, kurios yra neatsiejamai susijusios. Dėl klimato kaitos sparčiau nyksta gamta – kyla sausras, potvyniai ir gaisrai, o gamtos nykimas ir netvarus naudojimas savo ruožtu skatina klimato kaitą³. Tarša daro poveikį mūsų sveikatai ir aplinkai, o ribotieji ištekliai švaistomi linijinėje ekonomikoje. Atsižvelgiant į ekstremalią klimato kaitos situaciją, reikia imtis skubių veiksmų, kad būtų iš esmės sumažintas išmetamųjų teršalų kiekis ir pavyktų pasiekti, kad žemės atšilimas neviršytų 1,5°C, o prisitaikymas prie klimato kaitos būtų

³ 2030 m. ES biologinės įvairovės strategija (2022 m.)

pažangesnis, greitesnis ir sistemingesnis.⁴ Šalia klimato kaitos, dėl kitų pagrindinių biologinės įvairovės nykimo veiksnių – žemės ir jūros naudojimo pokyčių, pernelyg intensyvios eksploatacijos, taršos ir invazinių svetimų rūšių – gamta sparčiai nyksta.

Europos miestai labiausiai susiduria su šių daugelio krizių poveikiu. Žaliosios miestų erdvės dažnai pralaimi konkurencinėje kovoje dėl žemės, nes ES miestuose gyvenančių gyventojų dalis vis didėja. Vienas iš aštuonių miestuose gyvenančių europiečių kenčia nuo PSO rekomendacijas viršijančių oro teršalų kiekių. Miestuose išmetama apie 70 proc. viso pasaulio šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio ir tuo pat metu jie yra ypač pažeidžiami klimato kaitos poveikio, pavyzdžiui, dažnesnių ir ilgesnių karščio bangų, sausrų, potvynių ar vandens trūkumo.

Bendrai sprendžiant biologinės įvairovės, taršos, išteklių ir klimato problemas, siekiama išsiaiškinti, kaip miestų žalinimas padėtų palaikyti ekosistemas ir didinti atsparumą. Šiomis aplinkybėmis didesnis dėmesys sprendimams žaliosios ir mėlynosios infrastruktūros⁵ (toliau – žalioji infrastruktūra) srityje yra veiksmingas ir efektyvus būdas spręsti šias problemas miestuose.

Nors žalioji infrastruktūra yra svarbi, vien jos nepakanka norint sukurti sveiką ir žalią miesto aplinką. Todėl labai svarbu integruoti žaliąją infrastruktūrą į kitus sektorius – ne tik biologinės įvairovės apsaugos ir klimato iššūkių sprendimo srityje. Taip pat, kadangi žali miestai yra holistinė sąvoka, svarbu šią temą nagrinėti kompleksiškiau ir nustatyti sąsajas su įvairesnėmis politikos sritimis. Reikėtų plėtoti sąsajas tarp žaliosios infrastruktūros ir kitų politikos sričių, pavyzdžiui, nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos, tvaraus judumo, pastatų renovacijos, energetikos, vandentvarkos, žiedinės ekonomikos ir visuomenės sveikatos.

Pagal temą „Miestų žalinimas“ bus finansuojami projektai, skirti eksperimentuoti ir įgyvendinti konkrečius pažangius sprendimus, susijusius su žaliąja infrastruktūra Europos miestuose, siekiant geriau spręsti biologinės įvairovės, taršos, išteklių ir klimato problemas, įskaitant sinergiją su kitomis pagrindinėmis politikos sritimis. Tikimasi, kad finansuojamų projektų metu išbandyti pažangūs sprendimai bus naudingi sanglaudos politikos investicijoms, susijusioms su ekologišku ir sąžiningu perėjimu prie ekologiškos ekonomikos, ir kad jie bus prieinami visiems.

Tema „Miestų žalinimas“ skirta daugeliui ES politikos krypčių ir iniciatyvų, tokių kaip ES žaliasis kursas, ES biologinės įvairovės strategija, ES miškų strategija, ES dirvožemio strategija ir pasiūlymas dėl gamtos atkūrimo įstatymo, ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija, ES žaliosios infrastruktūros strategija, ES nulinės taršos veiksmų planas, naujojo europinio bauhauzo iniciatyva, ES renovacijos bangos strategija, įperkamo būsto iniciatyva, nauja Europos judumo sistema, ES misijos dėl klimato požūrių neutralių ir pažangiųjų miestų bei prisitaikymo prie klimato kaitos, Europos partnerystė, skatinanti

⁴ TKKK ataskaitos analizė (2022 m.), ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija (2021 m.)

⁵ ES žaliosios infrastruktūros strategijoje žalioji infrastruktūra apibrėžiama kaip strategiškai suplanuotas natūralių ir pusiau natūralių teritorijų tinklas su kitais aplinkos elementais, sukurtas ir valdomas taip, kad teiktų įvairias ekosistemos paslaugas. Ją sudaro žaliosios erdvės ir kiti fiziniai elementai sausumos (įskaitant pakrančių) ir jūrų teritorijose, o sausumoje žalioji infrastruktūra yra miesto ir kaimo vietovėse. Mėlynoji infrastruktūra yra panaši į žaliąją infrastruktūrą ir apima natūralias ir pusiau natūralias teritorijas, įskaitant vandens ekosistemas, pakrančių ir jūrų teritorijas. Priemiestinės zonos yra labai svarbios žaliosios infrastruktūros plėtrai, o tokios infrastruktūros koncepciją galima papildyti gamtos procesais pagrįstas sprendimas.

permainas miestuose pagal programą „Europos horizontas“, Merų paktas dėl klimato ir energetikos, Žaliojo miesto susitarimas, Europos žaliosios sostinės apdovanojimas ir žaliųjų lapų apdovanojimai ir Pažangiųjų miestų iššūkio iniciatyva.

Be to, ši tema yra susijusi su ES teminės partnerystės „Miestų žalinimas“ miestų darbotvarke ir turi sąsajų su ja. Ši partnerystė orientuota į žaliąją ir mėlynąją infrastruktūrą miestuose ir užtikrins sąsajas su kitais politikos sektoriais. Tema „Miestų žalinimas“ taip pat atitinka Naujosios Leipcigo chartijos temą „Žaliasis miestas“, kurioje pateikiama tvarios Europos miestų ateities vizija, taip pat akcentuojami socialiniai ir ekonominiai aspektai („teisingas miestas“ ir „produktyvus miestas“).

Europos Komisijos tikslas – sukurti subalansuotą aukščiausius kokybės standartus atitinkančių projektų portfelį, kuris atspindėtų Europos miestų geografinę, erdvinę ir demografinę įvairovę. Tikimasi, kad projektų pasiūlymai bus itin eksperimentiniai, todėl tikėtina, kad jie nebus finansuojami iš tradicinių ar pagrindinių finansavimo šaltinių.

MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJŲ SVARBA IR VAIDMUO

Bendrų biologinės įvairovės, taršos, išteklių ir klimato problemų sprendimas pasitelkiant žaliosios infrastruktūros sprendimus – tai sritis, kurioje miestai turi didelį potencialą. Inovatyvūs biologinės įvairovės, taršos, išteklių ir klimato iššūkių sprendimai įgyvendinami konkrečiais veiksmais vietos lygmeniu. Tema „Miestų žalinimas“, kurioje daugiausia dėmesio skiriama žaliajai infrastruktūrai, jungia daugybę valdžios institucijų, iniciatyvų rūšių ir reguliavimo priemonių vietoje. Miestų valdžios institucijos turi geras galimybes užmegzti ryšius tarp skirtingų institucijų ir departamentų, kartu išbandydamos inovatyvius esamos ir (arba) naujos žaliosios infrastruktūros sprendimus ir taip tobulindamos šios srities žinias. Be to, jos paprastai naudojasi gyventojų pasitikėjimu, kuris yra labai svarbus siekiant vietos gyventojų pritarimo žaliosios infrastruktūros projektams, ypač dalyvaujant suinteresuotosioms šalims.

Biologinė įvairovė, tarša, ištekliai ir klimato problemos yra neatsiejamai susijusios, todėl reikia sutelkti dėmesį į žaliosios infrastruktūros sprendimus, kurie padėtų jas spręsti kompleksiskai. Tačiau praktikoje jie gana dažnai sprendžiami atskirose srityse, todėl, sujungus žaliosios infrastruktūros sprendimus urbanistinėje perspektyvoje, atsiranda galimybė skatinti holistiškesnį požiūrį. Miestų valdžios institucijų išbandyti novatoriški sprendimai, kuriais vienu metu sprendžiama biologinės įvairovės išsaugojimo, nulinės taršos tikslų ir klimato kaitos švelninimo ir (arba) prisitaikymo prie jos sinergija, kartu atsižvelgiant į socialinį poveikį, suteikia galimybę maksimaliai padidinti bendrą naudą ir padėti įgyvendinti visų vystymosi siekius.

Miestų valdžios institucijos gali išbandyti novatoriškus sprendimus, kad galėtų pasinaudoti įvairiapusiška žaliosios infrastruktūros nauda, ir tuo pat metu susieti temas su įvairiomis politikos sritimis, pavyzdžiui, oro, vandens ir dirvožemio neteršimu, tvarių judumu, ekologiška pastatų renovacija, perėjimu prie švarios energijos, vandentvarka ir visuomenės sveikata. Todėl šios temos projektų pasiūlymuose daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama žaliosios infrastruktūros sprendimams, aiškiai ir tvirtai susietiems su kitomis politikos sritimis. Pavyzdžiui, miestuose išbandytais novatoriškomis idėjomis būtų galima tiesiogiai prisidėti prie klimato kaitos švelninimo per anglies dioksido sekvestraciją arba netiesiogiai – mažinant energijos poreikį, taip pat teikti svarbią papildomą naudą, tokią kaip taršos mažinimas, pavyzdžiui, naudojant su žaliaja infrastruktūra susijusius aktyvaus judumo būdus, pavyzdžiui,

važiavimą dviračiu ir ėjimą pėsčiomis. Tokios idėjos taip pat galėtų padėti prisitaikyti prie klimato kaitos, pavyzdžiui, sušvelninti šilumos salos miestuose efektą ir sumažinti pastatų vėsinimo ir šildymo poreikį naudojant žaliuosius stogus ir žalias sienas. Be to, daugelis tyrimų atskleidė teigiamą sąsają tarp žaliosios infrastruktūros ir žmonių sveikatos, o pasitelkusios novatoriškus sprendimus miestų valdžios institucijos galėtų išbandyti naujus ekonomiškai efektyvius visuomenės sveikatos problemų sprendimus. Be to, nors sostinės ir didesnės aglomeracijos gali būti labiau pajėgios į savo metodus įtraukti pažangiausias inovacijas, įskaitant naujus, dar niekada ES neišbandytus sprendimus, inovacijos yra svarbios įvairaus dydžio miestams.

Projektų pasiūlymai turėtų būti rengiami neatsiejamai nuo vidutinės trukmės ir ilgalaikių veiksmų, kuriais siekiama spręsti biologinės įvairovės, taršos, išteklių trūkumo ir klimato problemas, ir tikimasi, kad jie bus įtraukti į esamus strateginius ir sisteminius metodus, kuriais siekiama miesto žalinimo ir (arba) neutralumo klimato atžvilgiu. Tokie metodai⁶ gali būti, pavyzdžiui, sanglaudos politikos⁷ tvarios miestų plėtros strategijos arba klimato miestų sutartys, kurias parengė miestai, dalyvaujantys ES misijoje „Neutralus poveikis klimatui ir pažangūs miestai“ arba prisijungę prie jos, arba miestų, pasirašiusių arba patvirtinusių ES misijos „Prisitaikymas prie klimato kaitos“ misijos chartiją, veikla. Toks integravimas į atitinkamas miestų strategijas ir planus bus vertinamas atliekant projektų pasiūlymų strateginį vertinimą⁸.

RAGINIMAI MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS

Pareiškėjai kviečiami rengdami savo projektų paraiškas apsvarstyti toliau išvardytas temas ir klausimus, nes jie gali labai skirtis priklausomai nuo miesto dydžio, vidinių ypatybių ir iššūkių.⁹ Taip pat galima ir labai rekomenduojama išbandyti priemones, susijusias su daugiau nei viena iš šių temų ir problemų, ir tai yra labai rekomenduotina šio kvietimo tema.

- **Plėtoti ir stiprinti miestų žaliąsias erdves**, daugiausia dėmesio skiriant projektams, kurie padeda sustabdyti biologinės įvairovės nykimą, įtikinamai ir reikšmingai sumažinti oro taršą, kovoti su karščio bangomis ir kartu siekti klimato tikslų bei gerinti gyventojų sveikatą ir gerovę.
- **Žaliųjų judumo koridorių kūrimas** pasitelkiant žaliąją infrastruktūrą miestų teritorijose ir tarp miestų centrų ir priemiestinių teritorijų, kurie naudingi mažinant oro ir dirvožemio taršą bei triukšmą, naudojant dirbtinį intelektą eismo valdymo sistemose, skatinant tvarų daugiarūšį judumą mieste, įskaitant aktyvias judumo rūšis, pavyzdžiui, važiavimą dviračiu, ir kartu siekiant klimato tikslų bei gerinant piliečių sveikatą ir gerovę.
- **Sausrų ir potvynių prevencija** įgyvendinant projektus, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama tvariam vandens, įskaitant lietaus vandenį, tvarkymui miestuose, pasitelkiant žaliąją

⁶ Strateginių ir (arba) sisteminių metodų sąrašas yra pavyzdinis

⁷ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo 11 straipsnis

⁸ Daugiau informacijos apie atrankos procedūrą rasite [EUI-IA gairių pareiškėjams](#) 3.2 skirsnyje.

⁹ Visame dokumente žodžių junginys „žalioji infrastruktūra“ reiškia tiek žaliąją, tiek mėlynąją infrastruktūrą.

infrastruktūrą, padedančią išvengti sausrų ir potvynių, pagerinti vandens kokybę ir kartu sumažinti nelaimių riziką bei žemės užėmimą.

- **Projektuoti ir atnaujinti pastatus ir jų aplinką, ypač socialiai remtinuose kvartaluose, taikant gamta pagrįstus sprendimus**, integruojant žaliąją infrastruktūrą ir gamta pagrįstus sprendimus į pastatų ir jų aplinkos projektavimą ir (arba) atnaujinimą, įskaitant veiksmingai tvarkant išteklius, taip pat naudojant perdirbtas statybines medžiagas. Tokie sprendimai turėtų padidinti energijos vartojimo efektyvumą ir sumažinti pastatų išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir oro teršalų kiekį, taip pat prisidėti prie klimato kaitos tikslų įgyvendinimo, pvz., užtikrinant prisitaikymo prie klimato kaitos ir anglies dioksido saugojimo bei sekvestracijos galimybes.

Tikimasi, kad projektų pasiūlymai, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama pirmiau nurodytoms užduotims, duos daug ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės naudos, pavyzdžiui, skatins kurti sveikesnę ir atsparesnę miesto aplinką, diegti naujus verslo modelius ir praktiką (pvz., inovatyvius žaliuosius viešuosius pirkimus), taip pat naujus metodus ir priemones, skirtas gebėjimams stiprinti siekiant žalesnių ir tvaresnių miestų, piliečių įtraukimui ir žalesnei miestų finansavimo ir (arba) biudžeto sudarymo praktikai. Atsižvelgiant į pereinamojo laikotarpio tikslus, tikimasi, kad projektų paraiškose, atsižvelgiant į raginimus, į jų koncepcijas bus įtrauktos priemonės, kuriomis skatinamas perėjimas prie žaliosios energetikos ir mažinama priklausomybė nuo kuro importo (pavyzdžiui, švarių, nedegių atsinaujinančiųjų energijos šaltinių diegimas, praktiniai energijos taupymo veiksmai). Taip pat tikimasi, kad į projektų pasiūlymus bus įtrauktos priemonės, kuriomis skatinamas perėjimas prie žiedinės ir efektyviai išteklius naudojančios ekonomikos (pvz., mažinant atliekų kiekį ir taršą remontuojant, pakartotinai naudojant ir mažinant).

SANGLAUDOS POLITIKOS TIKSLAI

- 2.1 konkretus tikslas – kurti žalesnę Europą „*skatinant energijos vartojimo efektyvumą ir mažinant išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį*“;
- 2.4 konkretus tikslas – kurti žalesnę Europą, „*prisitaikant prie klimato kaitos, skatinant prisitaikymą prie klimato kaitos, nelaimių rizikos prevenciją ir atsparumą, atsižvelgiant į ekosistemomis pagrįstus metodus*“;
- 2.5 konkretus tikslas – kurti žalesnę Europą, *skatinant vandens prieinamumą ir tvarų vandentvarkos valdymą*;
- 2.7 konkretus tikslas – kurti žalesnę Europą: „*Stiprinti gamtos apsaugą ir biologinę įvairovę, žaliąją infrastruktūrą, ypač miesto aplinkoje, ir mažinti taršą*“;
- 2.8 konkretus tikslas – kurti žalesnę Europą „*skatinant tvarų daugiarūšį judumą miestuose, kaip dalį perėjimo prie grynojo nulinio anglies dioksido kiekio ekonomikos*“;
- 5.1 konkretus tikslas – kurti piliečiams artimesnę Europą „*skatinant integruotą ir integracinę socialinę, ekonominę ir aplinkosauginę plėtrą, kultūrą, gamtos paveldą, tvarų turizmą ir saugumą miestų teritorijose*“.

REZULTATŲ RODIKLIAI

Projektų pasiūlymai, be kitų kriterijų, bus vertinami atsižvelgiant į jų gebėjimą pasiekti patikimų rezultatų ir šių rezultatų vertinimo metodikos patikimumą.

Atsižvelgiant į šią temą, miestų valdžios institucijos raginamos nustatyti keletą rodiklių, kurie kompleksiskai atspindėtų visus tarpusavyje susijusius biologinės įvairovės ir klimato tikslus, taip pat žaliosios infrastruktūros sąsajas su sektorių politika.

Savo paraiškose miestų valdžios institucijos gali nurodyti bet kurį iš toliau išvardytų rodiklių, jei tai susiję su jų projektų idėjomis. Sąrašas nėra privalomas ar baigtinis. Į jį įtraukti rodikliai, kurie nėra išimtinai susiję su žalesnių miestų tema, tačiau gali padėti išreikšti apčiuopiamus rezultatus, todėl juos verta apsvarstyti. Tokius rodiklius reikėtų papildyti konkrečiam projektui svarbiais rodikliais.

Miestų valdžios institucijos, atsižvelgdamos į išvardytus rodiklius, gali pačios nustatyti konkrečius projekto rodiklius, kad kuo aiškiau ir įtikinamiau atspindėtų pokyčius, kuriuos jų projektas gali pasiekti.

Rezultatų rodikliai

- Sukurti nauji produktai ir paslaugos (*matavimo vienetas* – nauji produktai ir (arba) paslaugos);
- Remiama infrastruktūra (nauja, renovuota, rekonstruota ar modernizuota) (*matavimo vienetas* – remiama infrastruktūra);
- Sukurta ir (arba) remiama nauja įranga (*matavimo vienetas* – nauja įranga);
- Asmenys, kuriems suteikta parama (paruošti, perkvalifikuoti, kuriuos lydėjo ar kuriems padėjo konsultantai) (*matavimo vienetas* – asmenys);
- Būstai, kurių energinis naudingumas pagerėjo (*matavimo vienetas* – būstai);
- Viešieji pastatai, kurių energinis naudingumas pagerėjo (*matavimo vienetas* – kvadratiniai metrai);
- Pakrančių juostos, upių ir ežerų pakrančių bei nuošliaužų apsauga, naujai pastatyta ar sustiprinta siekiant apsaugoti žmones, turtą ir gamtinę aplinką (*matavimo vienetas* – hektarai);
- Žalioji infrastruktūra, sukurta siekiant prisitaikyti prie klimato kaitos (*matavimo vienetas* – hektarai);
- Miesto teritorijose palaikomos žaliosios infrastruktūros plotas (*matavimo vienetas* – kvadratiniai metrai);
- Remiamos rekultivuotos žemės plotas (*matavimo vienetas* – hektarai);

- Įrengtos oro taršos stebėsenos sistemos (*matavimo vienetą* – sistemų skaičius)¹⁰;
- Suinteresuotosios šalys, dalyvaujančios rengiant ir įgyvendinant projektą (*matavimo vienetą* – suinteresuotųjų šalių dalyvavimas);
- Piliečiai, dalyvaujantys rengiant ir įgyvendinant projektą; (*matavimo vienetą* – asmenys);
- Atviros erdvės, sukurtos arba atkurtos miestų teritorijose (*matavimo vienetą* – kvadratiniai metrai);
- Žmonėms prieinamos miesto erdvės, prieinamos žaliosios zonos sportui, rekreacinei veiklai (*matavimo vienetą* – hektarai).

Rezultatų rodikliai

- Remiamuose subjektuose sukurtos darbo vietos (*matavimo vienetą* – metinis visos darbo dienos ekvivalentas);
- Naujų ir patobulintų skaitmeninių paslaugų, produktų ir procesų naudotojai (*matavimo vienetą* – naudotojai per metus);
- Sumažintas metinis galutinės energijos suvartojimas (*matavimo vienetą* – sumažinimo procentinė dalis, palyginti su praėjusiais metais);
- Apskaičiuotas išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis (*matavimo vienetą* – tonos CO₂ ekvivalentas per metus);
- Būstas, kurio energinis naudingumas pagerėjo (*matavimo vienetą* – būstas, energijos suvartojimo sumažėjimas (kWh/m²));
- Viešieji pastatai, kurių energinis naudingumas pagerėjo (*matavimo vienetą* – kvadratiniai metrai, energijos suvartojimo sumažėjimas (kWh/m²));
- Oro kokybės gerinimas (*matavimo vienetą* – smulkiųjų kietųjų dalelių (2,5) koncentracija);
- Žaliosioms zonoms ir saugomai biologinei įvairovei naudojama rekultivuota žemė (*matavimo vienetą* – hektarai);
- Gyventojų, kurie naudojami aktyvaus judumo galimybėmis, skaičiaus didėjimas (*matavimo vienetą* – vietos gyventojų procentinė dalis);

¹⁰ Matavimo stotys atitinka ES švaraus oro teisės aktuose, t. y. 2008/50 ir 2004/107, nustatytus kokybės reikalavimus ir apie jas tinkamai pranešama Europos aplinkos agentūrai pagal Sprendimą 2011/850.

- Gyventojų, kuriems taikomos apsaugos nuo potvynių priemonės, skaičius (*matavimo vienetas* – apsaugotų vietos gyventojų procentinė dalis);
- Gyventojai, kuriems taikomos apsaugos nuo su klimatu susijusių gaivalinių nelaimių (išskyrus potvynius ir miškų gaisrus) priemonės (*matavimo vienetas* – apsaugotų vietos gyventojų procentinė dalis);
- Dalyvavimo dalyvaujant vietos bendruomenėms (informavimas, konsultavimasis, bendras kūrimas, bendras sprendimų priėmimas) lygis (*matavimo vienetas* – dalyvaujančių vietos gyventojų procentinė dalis).

3.2 DARNUS TURIZMAS

BENDRAS TEMOS „DARNUS TURIZMAS“ APIBRĖŽIMAS IR KONTEKSTAS

Europos turizmas – tai gyvybinga ekosistema, kuri iki COVID–19 krizės sukūrė beveik 10 % ES BVP, beveik 12 % visų ES dirbančiųjų, o ES tapo pirmaujančia turizmo šalimi pasaulyje. Daugelyje ES regionų ir miestų turizmas yra svarbus ekonominės ir socialinės struktūros elementas, užtikrinantis darbo vietas ir pajamas, kurios dažnai sutelktos regionuose, neturinčiuose alternatyvių užimtumo šaltinių, ir kuriame dirba žemos kvalifikacijos darbuotojai. Kartu turizmas gali būti galinga priemonė kovojant su ekonominiu nuosmikiu, nedarbu ir vietovių, į kurias vykstama, gyventojų skaičiaus mažėjimu, skatinant pagrindinės viešosios infrastruktūros ir paslaugų gerinimą, vertinant gamtos ir kultūros paveldą ir skatinant skaitmeninę ir ekologinę transformaciją visoje vertės grandinėje.

COVID-19 pandemija sukėlė precedento neturinčią krizę turizmo pramonei ir turistinėms vietovėms, atskleidė ekosistemos pažeidžiamumą dėl vidinių ir išorinių sukrėtimų. Pajamų praradimas ypač pakenkė nuo sektoriaus priklausomiems regionams ir dėl to kilo grėsmė netekti milijonų darbo vietų¹¹, taip susilpninant jo transformacinį potencialą. Turizmo ekosistemos pajėgumas atsigauti ir vykdyti investicijas dėl pandemijos labai susilpnėjo – apskaičiuotas didžiausias investicijų trūkumas tarp visų pramonės ekosistemų. Be prarastų pajamų, dėl pandemijos kilo dar viena problema – kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas turizmo sektoriuje. Dabartinis pasaulinis nuosmukis ir energetikos krizė, kurią sukėlė Rusijos agresija Ukrainoje, taip pat daro didelį poveikį turizmo įmonei, ypač MVĮ.

Be skubių priemonių, kuriomis nedelsiant reaguojama į krizę ir kurios daugiausia grindžiamos trumpalaikėmis užimtumo programomis ir likvidumo parama MVĮ, atsigavimo procesą skatina pastangos šalinėti dabartinių turizmo modelių struktūrinį pažeidžiamumą ir užtikrinti ilgalaikį sektoriaus konkurencingumą, tvarumą ir atsparumą dabartiniams ir būsimiems sukrėtimams. Tokios ilgalaikės priemonės yra būtinos siekiant išlaikyti Europą pasaulyje pirmaujančia kokybiška, tvaria, įtraukia ir novatoriška turizmo kryptimi, taip pat užtikrinti socialinį ir aplinkos tvarumą bei gyvenimo kokybę turistiniuose miestuose, miesteliuose ir regionuose. Tokie iššūkiai kaip didelis sezoniškumas ir netolygus

¹¹ UNWTO (2020), „Pasaulio turizmo barometras“, 18 tomas, 6 numeris, 2020 m. spalio.

geografinis pasiskirstymas kai kuriose turistinėse vietovėse lemia pajamų, užimtumo ir nepakankamo arba per didelio infrastruktūros, paslaugų ir išteklių panaudojimo svyravimus. Tai gali turėti neigiamą poveikį priimančiosioms bendruomenėms, klimatui ir aplinkai, sektoriaus įmonėms. Kartu tiek sparčiai kintantys vartotojų lūkesčiai ir reikalavimai, tiek įmonių pasirengimas keistis yra galimybė pereiti prie tvaresnės, skaitmeninės ir įtraukios ekosistemos.

Turizmo įmonės ir turizmo vietovės turėtų imtis klimato kaitos veiksmų, pavyzdžiui, taikyti žiedinius modelius, mažinti poveikį aplinkai, užtikrinti prisitaikymą prie klimato kaitos, taikyti tvarumo schemas. Duomenimis grindžiamos turizmo paslaugos ir MVĮ skaitmeninių gebėjimų stiprinimas yra labai svarbūs konkurencingoms įmonėms. Sektoriaus socialinę dimensiją turėtų lemti papildomi aspektai, susiję su lygiomis galimybėmis, prieinamumu, įperkamumu ir teigiamo poveikio vietos bendruomenėms kūrimu.

Komisija remia ilgalaikį ekologišką ir skaitmeninį turizmo ekosistemos pertvarkymą ir atsparumą, kaip aprašyta [Turizmo pereinamojo laikotarpio plane](#). Po bendro kūrimo proceso 2022 m. pradžioje Komisija paskelbė šį strateginį sektoriaus veiksmų planą, kuriame aprašytos priemonės ir rezultatai, reikalingi siekiant paspartinti žaliąjį ir skaitmeninį perėjimą bei padidinti turizmo ekosistemos atsparumą, ir pakvietė turizmo suinteresuotuosius subjektus įsitraukti į šią iniciatyvą ir atlikti savo vaidmenį. Remdamasi šia ataskaita, ES Taryba priėmė išvadą, kuriose išdėstyta [Europos turizmo darbotvarkė iki 2030 m.](#) ir atitinkamas daugiametis ES darbo planas, skirtas remti valstybes nares, valdžios institucijas ir atitinkamus suinteresuotuosius subjektus.

Kitos ES politikos iniciatyvos, ypač svarbios turizmo konkurencingumui didinti, yra [Europos žalioji kursas](#), [ES įgyvendinimo paketas](#) ir [ES duomenų strategija](#).

ES sanglaudos politika, ypač Europos regioninės plėtros fondas, tradiciškai yra Europos regionų sąjungininkė, siekianti sukurti pridėtinę vertę geografiniams ištekliams, kultūros ir istorijos paveldui ir veiksmingai bei tvariai remti turizmą. 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu sanglaudos politika ir toliau siūlo plačią paramos tvariam turizmui sritį ir galimybę remti skaitmeninę ir ekologinę transformaciją, stiprinti sektoriaus atsparumą ir ilgalaikį tvarumą pagal visus politikos tikslus, atsižvelgiant į Pereinamojo laikotarpio turizmo kelią, ir pristatė specialų turizmui skirtą tikslą (žr. toliau).

Be to, ši tema prisideda prie ES teminės partnerystės „Tvarus turizmas“ miestų darbotvarkės ir yra tarpusavyje susijusi. Šioje partnerystėje daugiausia dėmesio skiriama klausimams, susijusiems su turizmu miestuose, kuris yra labai svarbi tvarios miestų ekonomikos plėtros dalis.

Europos Komisijos tikslas – sukurti subalansuotą aukščiausius kokybės standartus atitinkančių projektų portfelių, kuris atspindėtų Europos miestų geografinę, erdvinę ir demografinę įvairovę. Tikimasi, kad projektų pasiūlymai bus itin eksperimentiniai, todėl tikėtina, kad jie nebus finansuojami iš tradicinių ar pagrindinių finansavimo šaltinių.

MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJŲ SVARBA IR VAIDMUO

Tvarus miestų turizmas gali būti vietos vystymosi varomoji jėga, padedanti siekti visų 17 JT darnaus vystymosi tikslų – nuo darbo vietų kūrimo skatinimo iki dalyvavimo tvariame ir integraciniame augime,

investicijų pritraukimo, perėjimo prie naujoviškos ir žalesnės praktikos ir kt. Toks indėlis galiausiai atspindi, kaip miestas vystosi ir atsiskleidžia, ir gerina sąlygas tiek gyventojams, tiek svečiams.

Tačiau miestų valdžios institucijoms tenka ne tik spręsti COVID-19 poveikio šiam sektoriui ir struktūrinių pokyčių, nukreiptų į tvaresnius turizmo modelius, problemas, bet ir susidurti su konkrečiais tvaraus miestų turizmo iššūkiais, pavyzdžiui, kruopščiai derinti svečių ir gyventojų poreikius, spręsti turizmo srautų perkrovos problemas miestuose, užtikrinti viešųjų erdvių ir paslaugų prieinamumą, taip pat spręsti konkrečius aplinkosaugos ir socialinius iššūkius, kuriuos kelia „perteklinis turizmas“. Šie iššūkiai skiriasi priklausomai nuo miesto dydžio ir jo padėties pramoniniame kraštovaizdyje ir turi įtakos platesniam miesto regionui ir jo ryšiams (transportas, viešosios paslaugos, kultūra, tinklo integracija) su aplinkine teritorija. Be to, nors sostinės ir didesnės aglomeracijos gali turėti daugiau galimybių į savo metodus įtraukti pažangiausias inovacijas, įskaitant naujus, ES dar neišbandytus sprendimus, inovacijos yra svarbios visų dydžių miestams.

Tvaraus turizmo strategijos miestų centruose neturi apsiriboti tik pačiu miestu, bet gali aktyviai stiprinti ryšius su mažesnėmis aplinkinėmis vietovėmis ir miestais, taip mažinant spaudimą miestų centrams ir suteikiant daugiau galimybių visam regionui. Vis dėlto miestai užima išskirtinę padėtį turizmo ekosistemos kraštovaizdyje, taip pat taikydami platesnes politikos ir teisinės sistemas, kad paskatintų turizmo sektoriaus atsigavimą ir pertvarkymą į tvaresnius ir atsparesnius modelius. Viena vertus, miestai, kaip turizmo vietovės, patys savaime apima unikalias turizmo ekosistemas ir palyginti nedidelėje teritorijoje jungia turizmo suinteresuotųjų subjektų tinklą, daugybę lankytinų objektų ir įvairių tipų lankytojus. Kita vertus, miestų valdžios institucijos gali papildyti esamą turizmo politiką ir reglamentavimo aplinką įgyvendindamos vietomis grindžiamą turizmo politiką pagal bendrą miesto plėtros viziją. Įgyvendindami unikalius sprendimus ir išsamią tvaraus turizmo skatinimo ir valdymo politiką, miestai gali tapti pavyzdžiu mažesniems miesteliams, kaimams ir regionams, kurių ekonomika labiau priklauso nuo turizmo, ypač mažinant pernelyg didelę priklausomybę nuo vieno sektoriaus ir derinant turizmo ekonominę veiklą su kitomis investicijomis bei darbo vietų kūrimo pastangomis, siekiant diversifikacijos į kitus sektorius.

REKOMENDACIJOS MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS

Paraiškų teikėjai raginami rengiant projektų paraiškas atsižvelgti į toliau išvardytas temas ir klausimus, tačiau nenurodant, kokio atsakymo tikimasi, nes tai gali labai skirtis priklausomai nuo miesto dydžio, vidinių sąlygų ir iššūkių. Pagal šio kvietimo temą taip pat galima ir labai rekomenduojama išbandyti priemones, susijusias su daugiau nei viena iš šių temų ir klausimų.

- Turizmo produkto įvairinimas, siekiant įvairių pažangaus, tvaraus ir prieinamo turizmo formų, turizmo paslaugų skaitmeninimas, geografinės ir sezoninės aprėpties išplėtimas, siekiant labiau subalansuoto metinio ekonominio ir kultūrinio ciklo, įvairesnių lankytojų aptarnavimas, taip pat prisidėjimas prie vietos bendruomenių pragyvenimo šaltinių;
- Skatinti žaliąją ir skaitmeninę turizmo sektoriaus transformaciją miesto aplinkoje, įskaitant perėjimą prie žiedinės ekonomikos, išmaniųjų turizmo verslo modelių ir prisitaikymo prie klimato kaitos, glaudžiai bendradarbiaujant su skaitmeninėmis ir žaliosiomis kvalifikacijos

kėlimo ir perkvalifikavimo galimybėmis, atitinkančiomis turizmo srityje ieškomus įgūdžius ir kvalifikaciją;

- skatinti socialinę įtrauktį ir inovacijas pasitelkus turizmą, be kita ko, palaikant prieinamumo ir įperkamumo priemones ir socialinės ekonomikos turizmo įmones, kurios padeda kurti atsprias ir tvarias darbo vietas, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamų ir marginalizuotų grupių įtraukčiai;
- novatoriški turizmo vietovių valdymo modeliai, pagrįsti realaus laiko duomenimis apie turizmo srautus, visų pirma siekiant spręsti perpildytų turizmo vietovių problemą ir užtikrinti labiau subalansuotą ir paskirstytą požiūrį, be kita ko, pasitelkiant bendradarbiavimo skaitmenines platformas ir novatoriškus, tvarius ir įtraukius miestų turizmo maršrutus;
- Stiprinti miestų, kaip vartų į platesnę turizmo regioninę aplinką, ypač mažiau žinomuose regionuose, turinčiuose didelį turizmo potencialą, vaidmenį, skatinant miestų ir kaimo vietovių ryšius turizmo kontekste, be kita ko, išnaudojant kultūros vertybes ir paveldo objektus, esančius netoli miestų centrų ir aplinkinių vietovių;
- Nauji turizmo valdymo modeliai, įskaitant dalyvavimu ir bendradarbiavimu grindžiamas priemones, skirtas vietos ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimui skatinti, krizių valdymo priemones, naujoviškus duomenų rinkimo mechanizmus, viešųjų išteklių ir viešųjų paslaugų spaudimo valdymo sistemas ir priemones, skirtas socialiniams ir būsto poreikiams tenkinti, išlaidoms ir gyvenimo kokybei gerinti.

SANGLAUDOS POLITIKOS TIKSLAI

- 4.6 konkretus tikslas – kurti labiau socialinę ir integruotą Europą: „*didinant kultūros ir darnaus turizmo vaidmenį ekonomikos vystymuisi, socialinei įtraukčiai ir socialinėms inovacijoms*“;
- 5.1 konkretus tikslas – kurti piliečiams artimesnę Europą „*skatinant integruotą ir integracinę socialinę, ekonominę ir aplinkosauginę plėtrą, kultūrą, gamtos paveldą, tvarų turizmą ir saugumą miestų teritorijose*“.

REZULTATŲ RODIKLIAI

Projektų pasiūlymai, be kitų kriterijų, bus vertinami atsižvelgiant į jų gebėjimą pasiekti realių rezultatų ir šių rezultatų vertinimo metodikos patikimumą.

Savo paraiškose miestų valdžios institucijos gali nurodyti bet kurį iš toliau išvardytų rodiklių, jei tai susiję su jų projektų idėjomis. Sąrašas nėra privalomas ar baigtinis. Į jį įtraukti bendrieji rodikliai, kurie nėra tiesiogiai susiję su kvietimo teikti paraiškas tema, bet kurių naudojimas gali padėti išreikšti aiškius rezultatus. Tokius rodiklius reikėtų papildyti su konkrečiu projektu susijusiais rodikliais.

Miestų valdžios institucijos, atsižvelgdamos į išvardytus rodiklius, gali pačios nustatyti konkrečiam projektui būdingus rodiklius, kad kuo aiškiau ir įtikinamiau atspindėtų pokyčius, kuriuos jų projektas gali pasiekti.

Rezultatų rodikliai

- Remiamų kultūros ir turizmo objektų skaičius (*matavimo vienetą* – kultūros ir turizmo objektai);
- Remiamos įmonės (iš jų – labai mažos, mažos, vidutinės, didelės) (*matavimo vienetą* – įmonės);
- Remiamos paskirties vietos valdymo organizacijos (*matavimo vienetą* – organizacijos);
- Įmonėms sukurtų skaitmeninių paslaugų, produktų ir procesų vertė (*matavimo vienetą* – eurais);
- Remiama infrastruktūra (nauja, renovuota, rekonstruota ar modernizuota) (*matavimo vienetą* – remiama infrastruktūra);
- Sukurta ir (arba) remiama nauja įranga (*matavimo vienetą* – nauja įranga);
- Gyventojai, kuriems taikomi projektai pagal integruotus marginalizuotų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių socialinės ir ekonominės įtraukties veiksmus (*matavimo vienetą* – asmenys);
- Dalyvavimas bendruose veiksmuose, kuriais skatinama lyčių lygybė, lygios galimybės ir socialinė įtrauktis (*matavimo vienetą* – dalyvavimas);
- Asmenys, kuriems suteikta parama (paruošti, perkvalifikuoti, kuriuos lydėjo ar kuriems padėjo konsultantai) (*matavimo vienetą* – asmenys);
- Suinteresuotosios šalys, dalyvaujančios rengiant ir įgyvendinant projektą (*matavimo vienetą* – suinteresuotųjų šalių dalyvavimas).

Rezultatų rodikliai

- Remiamų kultūros ir turizmo objektų lankytojai (*matavimo vienetą* – lankytojai per metus);
- Lankytinų objektų, kurie yra prieinami žmonėms su negalia ir (arba) dalyvauja pripažintose prieinamumo schemose, procentinė dalis (prieinamų lankytinų objektų procentinė dalis);
- Remiamuose subjektuose sukurtos darbo vietos (*matavimo vienetą* – metinis visos darbo dienos ekvivalentas);
- Mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ), diegiančios produkto, proceso, rinkodaros ar organizacines naujoves (*matavimo vienetą* – įmonės);
- Naujos įmonės, sugebėjusios išlikti rinkoje (*matavimo vienetą* – įmonės);
- Įmonių, kurioms suteikta parama užsiregistruoti EMAS, skaičius (*matavimo vienetą* – įmonės);

- Įmonių, gavusių paramą, kad galėtų teikti paraiškas ES ekologiniam ženklui arba kitiems EN ISO 140024 I tipo ekologiniams ženkams arba lygiaverčiams savanoriškiems ženkams, kurie yra nepriklausomi, grindžiami įvairiais kriterijais ir kuriuos tikrina trečioji šalis, skaičius (*matavimo vienetas* – įmonės);
- Paskirties vietos valdymo veikloje dalyvaujančios MVĮ (*matavimo vienetas* – dalyvavimas);
- Naujų ir patobulintų skaitmeninių paslaugų, produktų ir procesų naudotojai (*matavimo vienetas* – naudotojai per metus);
- Dalyvavimo lygis, pasiektas bendradarbiaujant su vietos bendruomenėmis (informavimas, konsultavimasis, bendras kūrimas, bendras sprendimų priėmimas) (*matavimo vienetas* – dalyvaujančių vietos gyventojų procentinė dalis).

3.3 SPECIALISTŲ IŠNAUDOJIMUI MAŽĖJANČIOSE MIESTŲ POPULIACIJOSE

BENDRAS TEMOS „SPECIALISTŲ IŠNAUDOJIMAS MAŽĖJANČIOSE MIESTŲ POPULIACIJOSE“ APIBRĖŽIMAS IR KONTEKSTAS

Pastarųjų dešimtmečių demografinės tendencijos, visų pirma senėjimas ir gimstamumo mažėjimas, kurio nekompensuoja vidinė migracija, keičia Europos Sąjungos augimo ir teritorinės plėtros perspektyvas. Nors visuose ES regionuose mažėja darbingo amžiaus gyventojų, daugelis jų patiria didesnę susirūpinimą.

2023 m. sausio 17 d. paskelbtame [komunikate „Specialistų išnaudojimas Europos regionuose“](#) Europos Komisija nurodo 82 regionus 16 valstybių narių, kuriuose gyvena beveik 30 proc. ES gyventojų ir kuriems didžiausią poveikį daro darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimas, taip pat maža ir nekintanti aukštojo mokslo absolventų dalis arba 15–39 metų amžiaus gyventojų emigracija.

Šie regionai atsidūrė arba gali atsidurti **specialistų ugdymo pinklėse**, kurios gali pagilinti jų konkrečias struktūrines problemas (pavyzdžiui, darbo rinkos neefektyvumas, ribota ekonomikos diversifikacija arba pernelyg didelė priklausomybė nuo nykstančių sektorių, prasti inovacijų diegimo rezultatai, mažinantys aukštos kvalifikacijos darbuotojų paklausą, prastesni socialiniai rezultatai ir labiau apribotos galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis) ir labai apsunkinti jų tvaraus augimo ir patrauklumo potencialą. Jei į šį procesą nebus reaguojama, atsiras naujų ir didėjančių teritorinių skirtumų, o šių regionų gyventojai ir bendruomenės pajus, kad yra palikti nuošalyje.

Kaip pabrėžiama komunikate, sprendžiant šiuos uždavinius reikės pasitelkti daugybę esamų ES priemonių ir politikos krypčių, kad būtų remiamas ekonomikos atgaivinimas ir tinkamų įgūdžių ugdymas, siekiant pritraukti didelio potencialo veiklą, be to, sukurtas specialus specialistų skatinimo mechanizmas. **Sanglaudos politika, žinoma, bus** šių koordinuotų pastangų **priešakyje**, nes ji padės regionams didinti jų

patrauklumą specialistams, įvairinant jų ekonomiką, gerinant paslaugų prieinamumą, didinant viešojo administravimo efektyvumą ir užtikrinant vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimą įgyvendinant specialias vietos strategijas.

Atsižvelgiant į tai, Europos miestų iniciatyva (EUI) yra įtraukta į specialistų gausinimo mechanizmą pagal šį naują kvietimą teikti paraiškas dėl novatoriškų veiksmų, kuriais siekiama padėti miestams, ypač pirmiau minėtuose regionuose, **išbandyti naujus specialistų išlaikymo ir pritraukimo sprendimus**. Šiuo kvietimu siekiama nustatyti vietoje įgyvendinamus ir integruotus bandomuosius projektus, t. y. įtraukiant vietos bendruomenes į eksperimentus miesto mastu ir sprendžiant ekonominius, socialinius ir aplinkosaugos aspektus, susijusius su demografiniais iššūkiais, taip, kad būtų galima **įkvėpti šiose miestų teritorijose pasinaudoti sanglaudos politikos programomis**. Visų pirma žinių kapitalizavimas ir perdavimas, taip pat sėkmingiausios Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) investicijų patirties pritaikymas ir (arba) išplėtimas pagal konkrečius tikslus, išvardytus „Sanglaudos politikos uždaviniuose“ (žr. skirsnį toliau), gali prisidėti prie sistemingesnio atgaivinimo proceso ilgalaikėje perspektyvoje.

Europos Komisija siekia sudaryti subalansuotą projektų, atitinkančių aukščiausius kokybės standartus, portfelį, atspindintį Europos miestų geografinę, erdvinę ir demografinę įvairovę.

MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJŲ SVARBA IR VAIDMUO

Nepriklausomai nuo to, ar tai susiję su regionais, kurie yra patekę į specialistų ugdymo pinkles, ar ne, miestai, susiduriantys su sparčiu darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimu ir nesugebantys pritraukti ir (arba) išlaikyti jaunesnių ir (arba) labiau kvalifikuotų gyventojų, susiduria su tiesiogine mažėjimo grėsme, kvalifikuotos darbo jėgos emigracija ir įgūdžių bei darbo jėgos stygiumi, mažinančiu jų konkurencingumą. Tokie veiksniai, kaip likusių gyventojų senėjimas, santykinis darbuotojų ir išlaikytinių santykio didėjimas, taip pat su mažėjimu dažnai siejama mažiau kvalifikuotų ir mažas pajamas gaunančių grupių dalis, gali turėti vienas kitą stiprinantį poveikį.

Kvalifikuotų darbuotojų trūkumas stabdo ekonomikos įvairinimą ir (arba) konkurencingesnių pramonės šakų kūrimą. Be to, dėl to mažėja miestų administracijų mokestinės pajamos ir didėja išlaidos vienam gyventojui, reikalingos vietinėms paslaugoms ir infrastruktūrai, kurių „priklausomiems“ gyventojams labai reikia. Ilgainiui gali nukentėti viešųjų erdvių kokybė, gerovės užtikrinimo paslaugų lygis, pavyzdžiui, švietimo, užimtumo, viešojo transporto ar sveikatos apsaugos srityse. Visa miesto aplinka taip pat gali pablogėti dėl ekonominės gerovės nuosmukio (pvz., buvusių komercinių ar pramoninių gamybinių teritorijų uždarymas, paverčiant jas apleistomis teritorijomis), o tai gali iškreipti bendrą neigiamą miesto įvaizdį ir paskatinti dar daugiau žmonių ir įmonių išsikraustyti.¹²

Sostinės, didesnės aglomeracijos ir (arba) regioniniai centrai, nes juose koncentruojasi ekonominė veikla ir su ja susijusios darbo vietos bei paslaugos¹³, mažiau linkę patirti šias grėsmes nei maži ir vidutinio

¹² Žr. 2022 m. lapkričio 1 d. Europos Komisijos Jungtinio tyrimų centro [politikos santrauką „Mažėjantys miestai“](#).

¹³ Visuose ES miestuose, turinčiuose ne mažiau kaip 250 000 gyventojų, ir visuose regioniniuose centruose, kurie suprantami kaip didžiausios gyvenvietės, esančios ne toliau kaip 45 minučių kelio automobiliu, yra ligoninė, vidurinė mokykla ir galimybė naudotis įvairiomis paslaugomis (pvz., kino teatrais, bankais, mažmenine prekyba), o daugelyje

dydžio miestai¹⁴. Be to, nors sostinės miestai ir didesnės aglomeracijos gali turėti daugiau galimybių į savo metodus įtraukti pažangiausias inovacijas, įskaitant naujus, dar niekada ES neišbandytus sprendimus, inovacijos yra svarbios visų dydžių miestams. Todėl paraiškų teikėjams bus svarbiausia **įrodyti, kad jų miestas susiduria su demografiniais iššūkiais ir sunkumais pritraukiant, išlaikant ar ugdant specialistus, įgūdžius ir kvalifikaciją**, reikalingus šiam poveikiui sušvelninti, kaip nurodyta komunikate „Specialistų išnaudojimas Europos regionuose“, neatsižvelgiant į tai, ar jis priklauso išvardytiems NUTS-2 regionams, ar ne.¹⁵ Mažėjantys mažieji ir vidutinio dydžio miestai ypač skatinami teikti paraiškas, nes jie turi didelį potencialą padidinti aplinkinių daugiausia kaimo regionų, kuriuose trūksta specialistų, patrauklumą. Atskirai arba kaip grupė, bendradarbiaudami su socialiniais ir ekonominiais partneriais (universitetais, mokslinių tyrimų įstaigomis, profesinio mokymo institucijomis, įmonėmis ir smulkaus verslo klasteriais), tokie miestai gali atlikti įvairias funkcijas, skatinančias darbingiausio amžiaus žmones įsitraukti į vietos darbo rinką ir pritraukti naujų gyventojų, efektyviau sujungti miesto ir kaimo vietas paslaugų ir patogumų pasiūlos požiūriu ir taip prisidėti prie gyvenimo kokybės gerinimo ir aplinkinių teritorijų atjauninimo.

Taikant tinkamas strategijas ir derinant naujoviškus metodus, kai kurias iš pirmiau minėtų problemų taip pat galima paversti galimybėmis. Mažėjant gyventojų skaičiui, būsto pasiūla gali viršyti paklausą, todėl gali padaugėti laisvų nekilnojamojo turto objektų ir sumažėti jų vertė, kuri gali būti patraukli investuotojams ir (arba) pritraukti jaunus žmones ir šeimas, ieškančius būsto už prieinamą kainą ir geresnės aplinkos kokybės, palyginti su miestų centrais. Apleistos teritorijos gali būti paverstos būstais ir (arba) žaliosiomis zonomis, apleisti pastatai – bendradarbystės erdvėmis, įvairios paskirties funkcijomis, vaikų darželiais, teatrais ir t. t., taip sumažinant miestų plėtrą ir transporto atstumus. Galimybė naudotis naujomis ryšio priemonėmis, pavyzdžiui, sparčiuoju internetu, ir mažesnės spūstys taip pat gali pritraukti internetines įmones ir (arba) darbuotojus klajoklius. Šiuose miestuose taip pat būtų galima greičiau išbandyti naujus metodus ir naujus socialinius eksperimentus, pavyzdžiui, pergrupuoti gyventojus, kad būtų tankiau apgyvendintos tam tikros teritorijos (pagal „kompaktiško miesto“ modelį), arba įtraukti piliečius į susijusių sprendimų priėmimą ir (arba) bendrai kurti ir (arba) kurti paslaugas, kurių labiausiai reikia specialistams pritraukti ar išlaikyti.

REKOMENDACIJOS MIESTŲ VALDŽIOS INSTITUCIJOMS

Nenurodant tikėtino atsakymo, kuris gali labai skirtis įvairiuose miestuose, atsižvelgiant į jų dydį, vidines charakteristikas ir iššūkius, pareiškėjai kviečiami rengiant projektų paraiškas apsvastyti toliau išvardytas temas ir klausimus. Taip pat galima ir labai rekomenduojama išbandyti priemones, susijusias su daugiau nei viena iš šių temų ir klausimų, ir tai daryti integruotai, atsižvelgiant į šio kvietimo temą.

kitų miestų šių paslaugų nėra. Tik 50 % miestų, kuriuose gyvena nuo 50 000 iki 250 000 gyventojų, turi universitetą, tuo tarpu 90 % tokio dydžio regioninių centrų turi universitetą (daugiau informacijos žr. [aštuntojoje ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos ataskaitoje](#)).

¹⁴ Į šį pagrindimą bus atsižvelgta visų pirma atliekant strateginį jų pasiūlymų „novatoriškumo ir aktualumo miestui“ vertinimą (Daugiau informacijos apie atrankos procedūrą žr. [paraiškų teikėjams skirtų EUI-IA gairių](#) 3.2 skirsnį).

¹⁵ Visą susijusių NUTS-2 regionų sąrašą žr. komunikato [priede](#).

Didinti jaunų ir kvalifikuotų specialistų paklausą miestuose, įskaitant:

- **Skatinti tikslinių miestų teritorijų ekonominį įvairinimą**, daugiausia dėmesio skiriant naujiems sektoriams, turintiems didesnę pridėtinę vertę ir potencialą, atsižvelgiant į vietos ekonomikos ypatumus, galbūt atsižvelgiant į verslumo atradimo procesus ir pažangiosios specializacijos metodus;
- **Vietos jaunimo verslumo skatinimas** pasitelkiant novatoriškas finansines schemas, kuriomis remiamas studentų ir (arba) neseniai mokslus baigusių darbuotojų (ypač moterų) kuriamų naujų įmonių arba savarankiškų įmonių steigimas, su tuo susijęs verslo inkubavimas, mentorystė ir susijusios verslo paslaugos.

Didinti jaunų ir kvalifikuotų specialistų pasiūlą ir miestų patrauklumą, būtent:

- **Skatinti naujus** miestų valdžios institucijų, įmonių, akademinės bendruomenės, mokslinių tyrimų institucijų ir (arba) profesinio mokymo centrų **susivienijimus**, *inter alia*, siekiant:
 - rengti mokymo programas, stipendijas, mokymus darbo vietoje ir susijusią finansinę paramą, pavyzdžiui, jaunimo garantijas, siekiant panaikinti įgūdžių neatitikimą tarp verslo paklausos ir turimos darbo jėgos, taip pat siekiant įgyti kompetencijų, susijusių su ekologišku ir skaitmeniniu perėjimu;
 - skatinti moterų (lygias galimybes) įgyti kvalifikaciją ir įsidarbinti;
 - skatinti ir organizuoti ES ir ne ES aukštos kvalifikacijos darbuotojų integraciją.
- **plėtoti paslaugas, skatinančias darbo jėgos dalyvavimą ir gyventojų gyvenimo kokybę**, įskaitant bendruomeninius projektus, kuriais didinamas socialinis kapitalas ir paslaugų pasiūla pritaikoma vietos poreikiams (pensininkams, šeimoms), iniciatyvas, padedančias atnaujinti viešąsias erdves, asocijuotą, kultūrinį ir (arba) kūrybinį bendruomenės gyvenimą ir (arba) skatinančias lyčių pusiausvyrą ir kartų solidarumą;
- **geresnės galimybės gauti būstą už prieinamą kainą ir (arba) palankesnės sąlygos įsikurti ir (arba) persikelti jauniems darbuotojams** ir jų šeimoms, ir (arba) mokslininkams, ir (arba) doktorantams, kurie gali būti būtini gyvybingai inovacijų ekosistemai palaikyti;
- **atnaujinti ir (arba) sumažinti užstatytą aplinką ir miesto erdvę, taip pat viešąją infrastruktūrą ir susijusias paslaugas**:
 - priemonės, skirtos atnaujinti ir (arba) pakeisti apleistų būstų, istorinių ar pramoninių pastatų paskirtį arba paversti apleistus laukus ir panašias apleistas vietas žaliosiomis erdvėmis, taip pat prisidedant prie ES žaliojo kurso tikslų siekti anglies dioksido poveikio neutralumo;
 - nauji valdymo ir finansiniai modeliai, abipusis priemonių naudojimas pagal funkcinių zonų dinamiką, siekiant geriau sujungti miestų ir kaimo vietas ir (arba) bendrai valdyti

infrastruktūrą ir paslaugas, kurios būtų geriau pritaikytos, esant atitinkamai kritinei gyventojų masei ir pasinaudojant masto ekonomija, miestams ir jų aplinkinėms teritorijoms;

- priemonės, skirtas viešojo administravimo, gyventojams teikiamų pagrindinių paslaugų kokybei modernizuoti ir gerinti, taip pat didinti skaidrų ir aktyvų piliečių dalyvavimą priimančioms sprendimus.

SANGLAUDOS POLITIKOS TIKSLAI

- 1.1 konkretus tikslas – konkurencingesnė ir pažangesnė Europa, „plėtojant ir stiprinant mokslinių tyrimų ir inovacijų pajėgumus bei atnaujinant pažangiąsias technologijas“;
- 1.2 konkretus tikslas – konkurencingesnė ir išmanesnė Europa, „pasinaudojant skaitmeninio teikiama nauda piliečiams, įmonėms, mokslinių tyrimų organizacijoms ir valdžios institucijoms“;
- 1.3 konkretus tikslas – konkurencingesnė ir pažangesnė Europa, „skatinant tvarų MVĮ augimą ir konkurencingumą *bei darbo vietų kūrimą MVĮ, įskaitant produktyvias investicijas*“;
- 1.4 konkretus tikslas – konkurencingesnė ir pažangesnė Europa „*ugdant pažangiosios specializacijos, pramonės pertvarkos ir verslumo įgūdžius*“;
- 4.1 konkretus tikslas – kurti socialinę ir įtraukiančią Europą „*didinant darbo rinkų veiksmingumą ir įtraukumą bei galimybes gauti kokybišką darbą plėtojant socialinę infrastruktūrą ir skatinant socialinę ekonomiką*“;
- 4.2 konkretus tikslas – socialinė ir labiau įtrauki Europą, „*gerinant lygias galimybes gauti įtraukias ir kokybiškas švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą paslaugas, plėtojant prieinamą infrastruktūrą, be kita ko, skatinant nuotolinio ir internetinio švietimo ir mokymo atsparumą*“;
- 4.3 konkretus tikslas – socialinė ir įtraukiančią Europą, „*skatinant socialiai atskirtų bendruomenių, mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir nepalankioje padėtyje esančių grupių, įskaitant specialių poreikių turinčius asmenis, socialinę ir ekonominę įtrauktį integruotais veiksmais, įskaitant būstą ir socialines paslaugas*“;
- 4.4 konkretus tikslas – labiau socialiai orientuota ir įtrauki Europą, „skatinant trečiųjų šalių piliečių, įskaitant migrantus, socialinę ir ekonominę integraciją integruotais veiksmais, įskaitant būsto ir socialines paslaugas“;
- 5.1 konkretus tikslas – kurti piliečiams artimesnę Europą „*skatinant integruotą ir integracinę socialinę, ekonominę ir aplinkosauginę plėtrą, kultūrą, gamtos paveldą, tvarų turizmą ir saugumą miestų teritorijose*“.

REZULTATŲ RODIKLIAI

Projektų pasiūlymai, be kitų kriterijų, bus vertinami atsižvelgiant į jų gebėjimą pasiekti patikimų rezultatų ir šių rezultatų vertinimo metodikos patikimumą.

Savo paraiškose miestų valdžios institucijos gali nurodyti bet kurį iš toliau išvardytų rodiklių, jei tai susiję su jų projektų idėjomis. Sąrašas nėra privalomas ar baigtinis. Į jį įtraukti rodikliai, kurie nėra tiesiogiai susiję su kvietimo dėl specialistų panaudojimo mažėjančiuose miestuose tema, tačiau gali padėti išreikšti apčiuopiamus rezultatus, todėl juos verta apsvarstyti. Tokius rodiklius reikėtų papildyti su konkrečiu projektu susijusiais rodikliais.

Miestų valdžios institucijos, atsižvelgdamos į išvardytus rodiklius, gali pačios nustatyti konkrečius projekto rodiklius, kad kuo aiškiau ir įtikinamiau atspindėtų pokyčius, kuriuos gali pasiekti jų projektas.

Rezultatų rodikliai

- Sukurti nauji produktai ir paslaugos (*matavimo vienetas* – nauji produktai ir (arba) paslaugos);
- Remiama infrastruktūra (nauja, renovuota, rekonstruota ar modernizuota) (*matavimo vienetas* – remiama infrastruktūra);
- Sukurta ir (arba) remiama nauja įranga (*matavimo vienetas* – nauja įranga);
- Asmenys, kuriems suteikta parama (paruošti, perkvalifikuoti, kuriuos lydėjo ar kuriems padėjo konsultantai) (*matavimo vienetas* – asmenys);
- Remiamos įmonės (iš jų: labai mažos, mažos, vidutinės, didelės) (*matavimo vienetas* – įmonės);
- Remiamos naujos įmonės (*matavimo vienetas* – naujos įmonės);
- Įmonės, bendradarbiaujančios su mokslinių tyrimų organizacijomis (*matavimo vienetas* – įmonės, dirbančios su mokslinių tyrimų organizacijomis);
- Naujų arba modernizuotų socialinių būstų pajėgumas (*matavimo vienetas* – asmenys);
- Suinteresuotosios šalys, dalyvaujančios rengiant ir įgyvendinant projektą (*matavimo vienetas* – suinteresuotųjų šalių dalyvavimas);
- Piliečiai, dalyvaujantys rengiant ir įgyvendinant projektą; (*matavimo vienetas* – asmenys).

Rezultatų rodikliai

- Remiamuose subjektuose sukurtos darbo vietos (*matavimo vienetas* – metinis visos darbo dienos ekvivalentas);
- Naujų ir patobulintų skaitmeninių paslaugų, produktų ir procesų naudotojai (*matavimo vienetas* – naudotojai per metus);

- Naujos įmonės, sugebėjusios išlikti rinkoje (*matavimo vienetas – įmonės*);
- MVĮ diegiančios produkto, proceso, rinkodaros ar organizacines naujoves (*matavimo vienetas – įmonės*);
- Prekių ženklo ir dizaino paraiškos (*matavimo vienetas – prekių ženklo ir dizaino paraiškos*);
- Remiamos pameistrystės MVĮ (*matavimo vienetas – asmenų*);
- MVĮ darbuotojų, baigusių mokymus, skirtus sumanios specializacijos, pramonės perėjimo ir verslumo įgūdžiams įgyti (pagal įgūdžių rūšį: techniniai, vadybiniai, verslumo, ekologiniai, kiti) (*matavimo vienetas – dalyvių*);
- Metiniai naujų ar modernizuotų užimtumo paslaugų patalpų naudotojai (*matavimo vienetas – naudotojai per metus*);
- Metiniai naujų ar modernizuotų vaikų priežiūros įstaigų naudotojai (*matavimo vienetas – naudotojai per metus*);
- Metiniai naujų ar modernizuotų švietimo įstaigų naudotojai (*matavimo vienetas – naudotojai per metus*);
- Modernizuotų ir (arba) socialiniam būstui pritaikytų pastatų metiniai naudotojai (*matavimo vienetas – naudotojai per metus*);
- Metiniai naujų ar modernizuotų laikinų priėmimo patalpų naudotojai (*matavimo vienetas – naudotojai per metus*);
- Metiniai naujų ar modernizuotų sveikatos ir (arba) socialinės priežiūros įstaigų naudotojai (*matavimo vienetas – naudotojai per metus*);
- Dalyvavimo dalyvaujant vietos bendruomenėms (informavimas, konsultavimasis, bendras kūrimas, bendras sprendimų priėmimas) lygis (*matavimo vienetas – dalyvaujančių vietos gyventojų procentinė dalis*).

4. PROJEKTO ETAPAI

EMI-IS projekto gyvavimo trukmę sudaro 4 etapai (daugiau informacijos žr. EMI-IS gairėse).

- Projekto rengimas** (finansuojamas vienkartinė išmoka) apima visą veiklą, susijusią su projekto paraiškos rengimu, ir baigiasi, kai EMI institucijos patvirtina projekto finansavimą.

- ii. **Projekto inicijavimo etapas** (finansuojamas vienkartinė išmoka) trunka šešis mėnesius ir prasideda po oficialaus projekto patvirtinimo. Jis yra atsietas nuo įgyvendinimo etapo, vykdomas prieš oficialią projekto įgyvendinimo pradžią ir skirtas tik projekto pasirengimo patikrai (įskaitant išankstinį auditą), taip pat projekto valdymo veiklai, kuria siekiama sudaryti sąlygas sklandžiai projekto veiklos pradžiai ir įgyvendinimui.
- iii. **Projekto įgyvendinimo etapas** trunka 3,5 metų. Laikotarpis prasideda sėkmingai užbaigus projekto inicijavimo etapą ir trunka iki patvirtintos projekto įgyvendinimo pabaigos datos.

Atkreipkite dėmesį, kad yra tam tikrų skirtumų, susijusių su projekto įgyvendinimo etape įgyvendinamų darbo paketų trukme.

- **„Horizontalieji“ darbo paketai:** projekto valdymas, stebėseną ir vertinimas, komunikacija ir kapitalizacija trunka visą įgyvendinimo etapo laikotarpį (3,5 metų). Tikimasi, kad per paskutinius šešis įgyvendinimo etapo mėnesius (po inovatyvaus sprendimo išbandymo, t. y. baigus įgyvendinti teminius darbo paketus), „horizontalieji“ darbo paketai bus skirti: projekto veiklos apibendrinimui ir įvertinimui, projekto išvadų parengimui, tolesniam informavimui apie projekto rezultatus ir įgytą patirtį, jų sklaidai ir kapitalizavimui, projekto palikimo parengimui, apmąstant išbandytų sprendimų, kurie pasirodė esą sėkmingi, tęstinumo ir plėtros perspektyvas pasibaigus EMI-IS finansavimui, išbandyto inovatyvaus sprendimo pritaikymui perkėlimo partnerių miestuose ir jo tolesniam pritaikymui visoje Europoje, taip pat galutinei ataskaitai.
 - **Teminiai darbo paketai gali trukti ne ilgiau kaip tris metus ir turėtų baigtis likus šešiams mėnesiams iki įgyvendinimo etapo pabaigos, kad, kaip nurodyta pirmiau, būtų galima tinkamai įvertinti projekto įgyvendinimą ir išbandytus novatoriškus sprendimus, siekiant tikslų ir laukiamų rezultatų, skatinti perkėlimo veiklą ir toliau naudotis projekto pasiekimais.** Projekto rezultatų ir išbandyto inovatyvaus sprendimo įvertinimas yra labai svarbus, kad jį būtų galima išplėsti projekto miesto teritorijoje ir pritaikyti kituose Europos miestuose, todėl 6 mėnesių laikotarpis po eksperimento turėtų būti skirtas vertinimo veiklai.
 - **Perkėlimo darbų paketas pradėdamas vėliausiai po 12 mėnesių nuo projekto pradžios ir trunka iki įgyvendinimo etapo pabaigos.** Sprendimą dėl šio darbų paketo pradžios turėtų priimti MUA ir perkėlimo partneriai, išanalizavę, kada pradėti bendradarbiavimą yra realiausia ir naudingiausia. Jis turėtų sudaryti sąlygas perkėlimo partneriams įsitraukti tinkamiausiu metu pradiniais projekto įgyvendinimo etapais.
- iv. **Administracinis užbaigimo etapas** (apmokamas vienkartinė išmoka) trunka tris mėnesius ir yra susijęs su visa administracine veikla, vykdoma po įgyvendinimo etapo, siekiant užbaigti projektą ir patvirtinti aprašomuosius ir finansinės atskaitomybės dokumentus. Atkreipkite dėmesį, kad tikimasi, jog šio etapo metu EMI-IS projekto atstovas (-ai) vis dar galės dalyvauti nuolatinio sekretoriato inicijuotoje žinių kapitalizavimo ir sklaidos veikloje.

5. FINANSAVIMO PRINCIPAI

Bendrųjų išlaidų principas

EMI-IS vadovaujasi bendrųjų išlaidų principu. Tai reiškia, kad **nors projektui skiriamas ERPF bendrasis finansavimas, sudarantis iki 80 proc. finansavimo išlaidų, kiekvienas partneris (pagrindinės ir asocijuotosios miestų valdžios institucijos, diegimo partneriai ir perkėlimo partneriai), gaunantis ERPF paramą, turi užtikrinti bent 20 proc. viešojo ar privataus sektoriaus paramą, kad surinktų visą biudžetą iš nuosavų arba kitų išteklių** (bet ne iš kito ES finansavimo šaltinio). Partnerių indėlis gali būti finansinis ir (arba) indėlis natūra.

ERPF išmokos

EMI-IS mokėjimo planas iš esmės grindžiamas išankstinių ERPF mokėjimų ir galiausiai faktiškai patirtų išlaidų kompensavimo principais.

- **Pirmasis ERPF (išankstinis) mokėjimas**, kurį sudaro 50 proc. ERPF dotacijos, suteikiamas pagrindinei miesto institucijai per 90 dienų nuo sėkmingo pradinio etapo užbaigimo. Šis pirmasis išankstinis mokėjimas taip pat apima dvi vienkartinės išmokas už projekto rengimo ir inicijavimo etapo darbo paketą. Šią bendrą vienkartinę 100 000 eurų visų tinkamų finansuoti išlaidų sumą (atitinkančią 80 000 eurų ERPF) sudaro 25 000 eurų vienkartinė suma (atitinkanti 20 000 eurų ERPF), skirta projektui parengti, ir 75 000 eurų vienkartinė suma (atitinkanti 60 000 eurų ERPF), skirta inicijavimo etapui.
- **Antrasis ERPF (išankstinis) mokėjimas**, kurį sudaro 30 proc. ERPF dotacijos, suteikiamas pagrindinei miesto institucijai pateikus ir patvirtinus pirmąjį finansinį reikalavimą, į kurį įtrauktos projekto išlaidos, patvirtintos pirmojo lygio kontrolės metu. Prieš patvirtinant pirmojo lygio kontrolę, pateiktos išlaidos turi sudaryti ne mažiau kaip 35 proc. viso projekto biudžeto. Jei pirmojo lygio kontrolės patvirtintos projekto išlaidos nesiekia 35 proc. visų finansavimo išlaidų, antrasis išankstinis ERPF mokėjimas mokamas proporcingai.
- **Trečiasis ERPF mokėjimas**, kurį sudaro ne daugiau kaip 20 proc. ERPF dotacijos, suteikiamas pagrindinei miesto institucijai po to, kai pirmojo lygio kontrolė patvirtina ketvirtąją (galutinę) metinę pažangos ataskaitą, galutinę kokybės ataskaitą ir antroje finansinėje paraiškoje nurodytas projekto išlaidas. Galutinė metinė pažangos ataskaita pateikiama ne vėliau kaip per 1 mėnesį po įgyvendinimo etapo, o (galutinė) antroji finansinė paraiška pateikiama kartu su galutine kokybės ataskaita administracinio užbaigimo etapo pabaigoje. Jei pirmojo lygio kontrolės patvirtintos projekto išlaidos nesiekia 100 proc. visų finansuojamų projekto išlaidų, trečioji ERPF išmoka mokama proporcingai. Svarbu pažymėti, kad trečiasis mokėjimas nebėra pagrįstas išankstinio mokėjimo principu, o patirtų ir apmokėtų išlaidų kompensavimo principu. Todėl projekto partneriai turi iš anksto finansuoti paskutinio projekto įgyvendinimo etapo išlaidas (kurių nepadengia 80 proc. gautas išankstinis mokėjimas). Trečiuoju mokėjimu taip pat

padengiama 20 000 EUR visų tinkamų finansuoti išlaidų vienkartinė suma (atitinkanti 16 000 EUR ERPF), kuri apima projekto administracinio užbaigimo etapą.

6. PROJEKTŲ KŪRIMAS IR VYSTYMAS

6.1 PARTNERYSTĖ

Kaip nurodyta 2 skyriuje „Tinkamos valdžios institucijos – kas gali teikti paraiškas“, tik reikalavimus atitinkančios miestų valdžios institucijos gali teikti paraiškos formą pagal EMI-IS kvietimą teikti paraiškas. Tikimasi, kad pagal EMI-IS pagrindinė miesto valdžios institucija tiesiogiai dalyvaus eksperimentinėje veikloje ir atliks strateginį vadovaujamąjį vaidmenį plėtojant EMI-IS projektą, sukurdamą stiprią projekto partnerystę ir jai pirmininkaudama, kad projektas būtų techniškai, mokslškai ir finansiškai gyvybingas.

Projekto partnerystė apima šiuos aspektus:

- **diegimo partneriai** – pagrindinės institucijos ir organizacijos, galinčios prisidėti prie projekto įgyvendinimo, aktyviai dalyvaujančios įgyvendinant ir finansuojant projekto veiklas, finansiškai prisidedančios prie projekto (projekto partnerio užtikrinama biudžeto dalis, t. y. bendro finansavimo norma);
- **perkėlimo partneriai** – miestai, suinteresuoti mokytis iš eksperimento ir atkartoti inovatyvų sprendimą, po projekto įgyvendinimo ir suteikiantys pagrindinei miesto valdžios institucijai išorinę perspektyvą, susijusią su išbandyto inovatyvaus sprendimo perkėlimu ir atkartojimu;
- **susijusi (-ios) miesto (-ų) institucija (-os)** (jei taikoma).

Visi projekto partneriai (pagrindinės arba asocijuotosios miestų valdžios institucijos, diegimo partneriai ir perkėlimo partneriai), gaunantys ERPF asignavimus, turi užtikrinti savo indėlį.

Visi partneriai turi būti įsikūrę Europos Sąjungoje (galima pasitelkti partnerių iš skirtingų šalių, jei jie yra įsikūrę ES valstybėse narėse ir jei yra aiškus projekto pridėtinės vertės pagrindimas). Taip pat tikimasi, kad visi dalyvaujantys partneriai įformins savo bendradarbiavimą pasirašydami partnerystės susitarimą.

Pagrindinė miesto institucija

Projektuose turėtų būti aiškiai matyti, kad miesto valdžios institucija aktyviai dalyvauja įgyvendinant veiklą ir vietos partnerystėje. EMI-IS veikia pagrindinės miesto valdžios institucijos, atsakingos už bendrą viso projekto įgyvendinimą ir valdymą, pagrindu. Pagrindinei miesto institucijai tenka visa finansinė ir teisinė atsakomybė prieš įgaliojimąjį subjektą. Kiti projekto partneriai yra atsakingi už savo atsakomybę pagrindinės miesto valdžios institucijos atžvilgiu. Partnerystės, kuriai atstovauja pagrindinė miesto valdžios institucija, atsakomybė aprašyta pagrindinės miesto valdžios institucijos ir įgaliojamo subjekto

subsidijų sutartyje ir partnerystės susitarime, kurį turi pasirašyti visi projekte dalyvaujantys partneriai po projekto patvirtinimo (ir perkėlimo partneriai po to, kai jie bus atrinkti). Pagrindinė miesto institucija turėtų užtikrinti visų projekto partnerių dalyvavimą rengiant ir įgyvendinant projektą.

Susijusios miestų valdžios institucijos

Bet kuri esama miestų valdžios institucijų asociacija (nacionalinės ir (arba) regioninės miestų valdžios institucijų asociacijos, teritoriniai paktai ar asociacijos, plėtros rajonai ir kt.), turinti arba neturinti organizuotos aglomeracijos teisinį statusą, taip pat atskiros miestų valdžios institucijos, nesudariusios oficialaus bendradarbiavimo susitarimo, bet norinčios kartu teikti paraišką pagal EMI-IS, paraiškos formoje turėtų nurodyti vieną vietos administracinį vienetą kaip pagrindinę miesto valdžios instituciją, o kitus vietos administracinius vienetus – kaip asocijuotąsias miestų valdžios institucijas. Asocijuotosios miestų valdžios institucijos yra atsakingos už konkrečios veiklos vykdymą ir susijusių rezultatų ir (arba) rezultatų parengimą. Asocijuotosios miestų valdžios institucijos turi dalį projekto biudžeto ir praneša apie išlaidas, patirtas vykdant veiklą. Išsami informacija apie asocijuotąsias miestų valdžios institucijas (įskaitant teisinį statusą, patirtį ir kompetenciją, kontaktinius asmenis ir kt.) pateikiama paraiškos formoje.

Rekomenduojama, kad paraiškas norinčios teikti miestų valdžios institucijų asociacijos ir (arba) grupės (neturinčios organizuotų aglomeracijų statuso) teritoriškai būtų greta ir siektų apriboti dalyvaujančių asocijuotųjų miestų valdžios institucijų skaičių.

Patvirtinus projektą, asocijuotosios miestų valdžios institucijos formalizuoja sutartinius santykius su pagrindine miestų valdžios institucija, pasirašydamos partnerystės susitarimą kaip kiti projekto partneriai.

Siūlyti naujas bendradarbiavimo formas, abipusiškai naudoti priemones, kad būtų pasiekta norima kritinė masė bendram tikslui pasiekti, ir tokiu būdu teikti paraiškas EMI-IS kvietimams teikti paraiškas kaip miestų valdžios institucijų grupė yra įmanoma, o kartais labai pageidautina, kad būtų skatinama funkcinė miestų teritorijų dinamika.

Diegimo partneriai

Stiprios viešųjų įstaigų, privačiojo sektoriaus ir pilietinės visuomenės (įskaitant piliečius ir gyventojus) partnerystės kūrimas plačiai pripažįstamas kaip tvaraus miestų vystymosi pagrindas. Priklausomai nuo sprendžiamo klausimo ir atsižvelgiant į vietos aplinkybes bei ankstesnę patirtį, pagrindinės miestų valdžios institucijos turėtų pasitelkti skirtingus atitinkamus partnerius (institucijas, agentūras (net jei jos visiškai priklauso savivaldybėms ir (arba) miestų taryboms), aukštojo mokslo institutus, privačiojo sektoriaus partnerius, investuotojus, mokslinių tyrimų įstaigas, NVO ir t. t.), kurie reikalingi siūlomam novatoriškam sprendimui įgyvendinti, projekto tikslams pasiekti ir ilgalaikiam poveikiui, susijusiam su tvarumu ir plėtros mastu, užtikrinti. Diegimo partneriai turėtų turėti atitinkamos patirties ir žinių, kurios papildytų pagrindinės miesto valdžios institucijos patirtį ir kompetenciją bei suteiktų pridėtinės vertės visam projektui. Jei projektais siekiama spręsti problemas, kurias suinteresuotosios šalys ir tikslinės grupės laiko pačiomis aktualiausiomis ir jei suinteresuotosios šalys yra tikrai užsispyrusios, inovatyvios ir įsipareigojusios išbandyti sprendimus taikyti platesniu mastu, kai projektas bus baigtas, jos turėtų siekti

pasinaudoti žiniomis ir patirtimi, kurios turi ne miesto valdžios institucijos vietos ekosistemoje, taip pat viešųjų ir (arba) privačių investuotojų, norinčių dalyvauti projekte, parama.

Partnerystė turėtų būti subalansuota ir papildyti politikos ir temines kompetencijas. Partnerystėmis turėtų būti siekiama skatinti horizontaliąją (įtraukiant subjektus, susijusius su įvairiais miestų iššūkių aspektais, kuriuos reikia spręsti) ir vertikaliąją integraciją (įskaitant įvairius valdymo lygmenis). Vieno visiems tinkančio sprendimo nėra. Pareiškėjai turėtų žinoti, kad partnerystėms, kuriose yra daugiau nei dešimt partnerių, gali prireikti papildomų pastangų ir išteklių veiksmingam valdymui užtikrinti.

Bet kuri juridinio asmens statusą turinti organizacija gali būti EMI-IS projekto įgyvendinimo partnerė. Diegimo partneriai aktyviai dalyvauja rengiant ir įgyvendinant projektą ir yra atsakingi už konkrečios veiklos vykdymą bei susijusių rezultatų ir (arba) produktų parengimą. Diegimo partneriai turi dalį projekto biudžeto ir praneša apie išlaidas, patirtas vykdant veiklą. Projekto partneriai turėtų būti atrenkami laikantis skaidrumo ir vienodo požiūrio principų. Konsultacinės firmos, kurių pagrindinis tikslas – rengti ir valdyti europinius projektus, ir organizacijos, neturinčios darbuotojų (deklaruojančios tik išorės ekspertizės išlaidas), neturi teisės dalyvauti projekte kaip diegimo partnerės. Paraiškos formoje turi būti pateikta išsami informacija apie diegimo partnerius (įskaitant teisinį statusą, patirtį ir kompetenciją, kontaktinius asmenis ir t. t.). Iš principo, pagal tą patį kvietimą teikti paraiškas diegimo partneris gali dalyvauti keliuose projektų pasiūlymuose, jei jo indėlis ir pridėtinė vertė skirtinguose projektuose yra aiškiai pagrįsti.

Atkreipkite dėmesį, kad miestų valdžios institucijos negali būti svarstomos ir įtraukiamos į sąrašą kaip diegimo partnerės, o tik kaip pagrindinės miestų valdžios institucijos arba asocijuotosios miestų valdžios institucijos, jei jos atitinka pirmiau išvardytus tinkamumo kriterijus.

Perkėlimo partneriai

Perkėlimo partneriai yra miestų valdžios institucijos, kurios prisijungia prie projekto partnerystės, kad galėtų stebėti eksperimentus ir mokytis iš jų. Tikimasi, kad kiekviename EMI-IS projekte dalyvaus trys perkėlimo partneriai iš kitų valstybių narių nei pagrindinė miesto valdžios institucija.

Perkėlimo partneriu gali tapti bet kuri Europos Sąjungoje esanti vietos administracinio vieneto, kuris pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) apibrėžiamas kaip didmiestis, miestas ar priemiestis (atitinka Eurostato DEGURBA 1 arba DEGURBA 2 kodą), miesto valdžios institucija. Minimalaus gyventojų skaičiaus nereikalaujama (perkėlimo partneriais gali tapti bet kokio dydžio miestai).

Kviečiant perkėlimo partnerius prisijungti prie projekto partnerystės, siekiama skatinti išbandyto sprendimo pritaikomumą kitose ES miestų vietovėse ir padidinti galimybes jį pritaikyti užsienyje bei taikyti platesniu mastu ilgesniu laikotarpiu, galbūt finansuojant iš pagrindinių sanglaudos politikos programų, ypač ERPF. Be to, tai gali padėti remti ES miestų keitimąsi žiniomis ir užmegzti ilgalaikius tarpusavio ryšius. Dalyvaudami eksperimentinėje veikloje, perkėlimo partneriai galės sustiprinti savo inovacijų potencialą ir padidinti inovacinių sprendimų įgyvendinimo gebėjimus (tiek turinio, tiek proceso požiūriu), taip pat pasirengti visiškai ar iš dalies pritaikyti ir atkartoti išbandytą inovacinį sprendimą savo miestuose, dalyvaudami perkėlimo veikloje ir naudodamiesi sprendimu, kuris, kaip jie matys,

materializuojasi ir duoda rezultatų, taip pat įveikia problemas ir kliūtis, kurios atveria kelią inovacijoms.

Perkėlimo partneriai turi būti nustatyti ir atrinkti, ir tikimasi, kad jie įsipareigos projekto partnerystei ne vėliau kaip per inicijavimo etapą, o bendradarbiavimas dėl perkėlimo, įgyvendinamo per darbo paketo perkėlimą, turi prasidėti ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo projekto įgyvendinimo pradžios. Perkėlimo partneriams bus skirtas fiksuotas biudžetas.

Tikslinių grupių ir platesnių suinteresuotųjų šalių dalyvavimas

Rengiant EMI-IS projektą ir visuose projekto etapuose būtina nustatyti ir įtraukti **platesnę suinteresuotųjų šalių grupę, priklausomai nuo projekto pobūdžio: vietos bendruomenes, socialinius partnerius, verslą, NVO, ekspertus, institucijas, organizacijas, pavienius asmenis ir t. t., taip pat projekto tikslines grupes (t. y. priklausomai nuo projektų: piliečius, stažuotojus, darbo ieškančius asmenis, pažeidžiamas grupes ir (arba) marginalizuotas bendruomenes, tam tikros paslaugos ar administracijos naudotojus), kurios gali daryti įtaką projektui arba kurias projektas gali paveikti.** Suinteresuotųjų šalių identifikavimas, jų įtakos EMI-IS projektui supratimas ir jų poreikių bei lūkesčių subalansavimas yra labai svarbūs projekto sėkmei. Todėl miestų valdžios institucijos turėtų suburti visas susijusias suinteresuotąsias šalis prie bendro stalo, kad būtų galima geriau suformuluoti problemas ir poreikius, susitarti dėl bendros vizijos ar norimo pokyčio, prie kurio įgyvendinimo turėtų prisidėti EMI-IS projektas, ir parengti konkrečius sprendimus bei veiksmus, kurie padėtų spręsti problemas ir lemtų norimą pokytį. Platesnė suinteresuotųjų subjektų grupė gauna tiesioginę ir (arba) netiesioginę naudą, tačiau neatlieka tiesioginio vaidmens įgyvendinant EMI-IS projektą ir neturėtų būti laikoma EMI-IS projekto partneriais. Todėl jiems neskiriamas konkretus biudžetas, jie neturi nei konkrečių pareigų įgyvendinant projektą, nei aiškos atsakomybės, tačiau jie laikomi svarbiais ir turėtų aktyviai dalyvauti (bendrame vystyme), kad būtų užtikrintas sklandus ir veiksmingas projekto įgyvendinimas.

6.2 PROJEKTO INTERVENCIJOS LOGIKA IR DARBO PLANAS

EMI-IS projekto intervencijos logika – tai aiškus ir gerai apgalvotas supratimas apie tai, kaip planuojama imtis veiksmų, kad būtų pasiekta norimų pokyčių ir numatytų rezultatų. Tai būdas aprašyti loginę seką tarp pradinių poreikių, sąnaudų, projekto veiklų, rezultatų, išvadų, rezultatų ir galutinio poveikio. Tai priemonė sudėtingoms intervencijoms struktūrizuoti ir projekto vertinimui parengti. Intervencijos logika apibūdina šiuos klausimus: kokia yra intervencijos ir (arba) projekto logika? Kokie iššūkiai ir (arba) poreikiai paskatino intervenciją? Kokias problemas siekiama išspręsti intervencija? Koks yra „pageidaujamas pokytis“? Kaip šie pokyčiai turi būti pasiekti?

Intervencijos logiką sudaro strateginiai, veiklos, stebėsenos ir vertinimo komponentai.

- Strateginius komponentus sudaro: bendrasis tikslas, konkretūs tikslai ir laukiami rezultatai.
- Veiklos komponentai: projekto darbo planas, darbo paketai, veikla, rezultatai ir produktai.

Projekto darbo plane paaiškinama, kaip vykdyti projektą. Tai planas, kuriame pateikiamos jūsų projekto įgyvendinimo gairės, jei jam bus skirtas finansavimas. Darbo planas – tai projekto suskirstymas į pagrindinius etapus, vadinamus darbo paketais, o darbo paketai suskirstyti į mažesnius etapus, vadinamus veiklomis. Veiklos veda prie rezultatų, o kiekvienas darbo paketas veda prie vieno ar daugiau rezultatų.

Darbo paketai yra darbo plano sudedamosios dalys, jie yra pagrindiniai projekto ramsčiai ir susideda iš susijusių projekto veiklų, reikalingų konkrečioms projekto sudedamosioms dalims įgyvendinti ir projekto rezultatams pasiekti. EMI-IS projekto struktūrą turėtų sudaryti šie darbo paketai:

- darbo paketas – parengimo ir inicijavimo etapas;
 - darbo paketas – projekto valdymas;
 - darbo paketas – stebėsena ir vertinimas;
 - darbo paketas – komunikacija ir kapitalizacija;
 - darbo paketas – temos;
 - darbo paketas – perkėlimas;
 - darbo paketas – užbaigimas.
- Stebėsenos ir vertinimo komponentus sudaro: produkto rodikliai ir rezultato rodikliai.

6.3 EKSPERTŲ PARAMA

Kiekvienam pagal EMI-IS finansuojamam projektui bus teikiama EMI eksperto parama. Konkrečiau, EMI ekspertai:

- teiks konsultacijas ir patarimus strateginiu ir veiklos lygiu dėl projekto ir jo įgyvendinimo;
- teiks pagalbą rengiant projekto dokumentus ir rezultatus, kuriuose bus užfiksuoti ir atskleisti pasiekimai ir perspektyvos po įgyvendinimo (tvarumas, masto didinimas ir perkėlimo potencialas), įgyta patirtis ir geroji praktika, siekiant palengvinti sėkmingiausių inovacijų diegimą kituose ES miestuose;
- dalyvaus ir prisidės prie kapitalizavimo ir sklaidos veiklos;
- padės įgyvendinti perkėlimo darbo paketą.

EMI ekspertai teiks nuolatinę paramą ir konsultacijas per visą projektų įgyvendinimo procesą, taip pat baigiamajame etape.

EMI ekspertai – tai asmenys, turintys išsamių žinių apie kiekvienam kvietimui teikti paraiškas aktualias miestų temas, patirties dirbant su miestų valdžios institucijomis įgyvendinant projektus, susijusius su viešosiomis investicijomis ir jų fiziniu įgyvendinimu, taip pat gerai išmanantys sanglaudos politikos sistemą ir turintys įrodytos patirties dirbant su eksperimentais ir miestų inovacijomis.

EMI-IS tiesiogiai padengia visas su EMI ekspertų veikla susijusias išlaidas (įskaitant kelionės ir apgyvendinimo). Todėl pareiškėjai savo paraiškos formoje neturėtų numatyti jokio šiam tikslui skirtu biudžeto.

6.4 PERKĖLIMAS

Pagrindinė naujovė, palyginti su 2014–2020 m. programų laikotarpiu finansuotais inovacinių miestų sprendimų projektais, yra tai, kad tarptautinio perkėlimo komponentas yra neatsiejama EMI-IS projektų dalis.

Svarbu pabrėžti, kad pagrindinis EMI-IS projektų tikslas ir toliau išlieka išbandyti naujus inovatyvius sprendimus konkrečioje vietovėje, tačiau tikimasi, kad šiuo naujuoju komponentu eksperimentavimo procesus ir rezultatus stebės miestai partneriai iš kitų šalių (perkėlimo partneriai). Dabar į visus EMI-IS projektus yra įtrauktas specialus perkėlimo darbo paketas su konkrečia veikla, biudžetu, rezultatais ir išdirbiais.

EMI-IS įsteigta siekiant nustatyti ir remti perkeliamų ir pritaikomų novatoriškų sprendimų, skirtų tvaraus miestų vystymosi klausimams spręsti Europos Sąjungos lygmeniu, bandymus. Ja taip pat siekiama rinkti eksperimentų rezultatus ir jais dalytis (taip pat remiant perkėlimo veiklą), kad būtų skatinami visų ES miestų teritorijų inovaciniai gebėjimai ir žinių kaupimas. Siekiama, kad EMI-IS projektų rezultatais naudotųsi (juos pakartotų, išplėtotų) kiti ES miestai, taip padidinant visos iniciatyvos poveikį, prisidedant prie miestų politikos formavimo įvairiais lygmenimis ir remiant Europos miestų teritorijų bendradarbiavimą.

Įtraukiant perkėlimo komponentą reikėtų sutelkti dėmesį į toliau nurodytus aspektus.

- Perkėlimo partneriai gali stebėti išbandyto naujoviško sprendimo planavimą ir bandomąjį diegimą.
- Perkėlimo partneriai gali analizuoti savo miestų kontekstą, kad geriau suprastų, kaip novatorišką sprendimą galima pritaikyti prie vietos poreikių ir sąlygų.
- Visi projekto partneriai keičiasi žiniomis ir patirtimi.

- Dalijimasis svarbiais duomenimis, kurie gali suteikti EMI-IS projektui išorinę perspektyvą ir įkvėpti perkėlimo partnerius.
- Perkėlimo partneriai parengia dokumentaciją, kuri gali būti naudojama ateityje diegiant inovatyvų sprendimą (pritaikymo įmanomumo ir galimybių studija bei investicijų dokumentacija).
- Pagrindinės miesto valdžios institucijos ir jos projekto partnerių rengiamas projekto EMI-IS palikimas yra EMI inovatyvaus sprendimo modelis, kuriuo galėtų naudotis kiti ES miestai, besidomintys inovatyviu sprendimu.

Pirmiau minėta veikla gali būti vykdoma taikant šiuos **darbo metodus**: apsilankymai vietoje, internetiniai ar neinternetiniai seminarai, susitikimai ir diskusijos, tarpusavio vertinimas, individualus perkėlimo partnerių darbas, leidžiantis jiems toliau naudotis perkėlimo metu įgyta patirtimi, taip pat pasiruošti būsimam inovatyvaus sprendimo kopijavimui, ir kitos pageidaujamos darbo ir bendradarbiavimo formos.

Tikimasi, kad perkėlimo partneriai parengs šiuos mokymosi ir investavimo rezultatus bei išdirbius: perkėlimo pajėgumų tyrimas, atkartojamo įmanomumo ir galimybių studija (po vieną kiekvienam perkėlimo partneriui). Jiems taip pat leidžiama finansuoti **investicijų dokumentaciją ir nedidelių bandomųjų investicijų įgyvendinimą**.

Tikimasi, kad pagrindinė miesto institucija parengs **EMI inovatyvaus sprendimo modelį** – galutinį dokumentą, kuriame daugiausia dėmesio bus skiriama išbandyto inovatyvaus sprendimo perkėlimui ir didinimui, kad kiti (ne tik perkėlimo partneriai, bet ir visi suinteresuoti ES miestai) galėtų susipažinti su eksperimento rezultatais ir gauti tam tikrų rekomendacijų, kaip jį pritaikyti.

Sprendimą dėl bendro darbo paketo perkėlimo biudžeto priima EMI-IS pareiškėjas, ir jį turėtų būti įtraukta:

- biudžetas, skirtas pagrindinei miesto institucijai arba atitinkamiems diegimo partneriams, remiantiems perkėlimo darbų paketo įgyvendinimą;
- biudžetai kiekvienam perkėlimo partneriui kaip vienkartinė išmoka (supaprastintas išlaidų apmokėjimas), kurią sudaro 150 000 eurų (atitinka 120 000 eurų ERPF ir 30 000 eurų individualaus indėlio).

Pagrindinė miesto valdžios institucija yra atsakinga už perkėlimo partnerių, kuriuos ji nori įtraukti į partnerystę, nustatymą ir atranką. Perkėlimo partnerių nustatymo procesas turėtų prasidėti jau paraiškų teikimo etape, kai pareiškėjų prašoma nurodyti kitas Europos miestų teritorijas, kurioms būtų naudinga atkartoti siūlomą sprendimą dėl esamų palankių tam sąlygų (panašios charakteristikos, kontekstas) arba augančio jų inovacijų potencialo; išsamiai aprašyti, kaip bus nustatyti ir atrinkti tinkamiausi perkėlimo partneriai, o jei potencialūs perkėlimo partneriai jau identifikuoti - nurodyti juos ir to pagrindimą. Kadangi vienas iš EMI-IS tikslų yra tas, kad projektų rezultatais naudosis kiti miestai, taip padidindami visos iniciatyvos poveikį, ir kad EMI-IS užmojis yra padidinti projektų metu sukurtų novatoriškų

sprendimų pritaikomumą, svarbu, kad paraiškų teikimo etape projektai galėtų parodyti gerai parengtą tinkamiausių perdavimo partnerių atrankos procesą, pagrindimą ir motyvaciją.

Perkėlimo partneriai turi būti nustatyti ne vėliau kaip pradiname etape, o sėkminga pradinio etapo pabaiga priklauso nuo to, ar perkėlimo partneriai pasirašo bent jau ketinimų protokolus.

Perkėlimo partnerių pasirinkimas turėtų: (i) išlaikyti gerą pusiausvyrą, atsižvelgiant į partnerystėje dalyvaujančių miestų įvairovę (jų dydį (maži, vidutinio dydžio, dideli miestai) ir vietos (mažiau išsivystę, pereinamojo laikotarpio ir labiau išsivystę regionai)) ir (ii) surinkti tinkamiausius perkėlimo partnerius, kad būtų užtikrinta pakartojamos veiklos kokybė. Todėl **atrenkant perkėlimo partnerius reikės vadovautis tam tikrais pagrindiniais principais:**

- perkėlimo partneriai turi būti iš skirtingų ES valstybių narių;
- bent du iš keturių dalyvaujančių miestų (pagrindinė miesto institucija + 3 perkėlimo partneriai) turi būti mažiau išsivysčiusiuose arba pereinamojo laikotarpio regionuose¹⁶;
- partnerystė turi apimti įvairaus dydžio miestus.

6.5 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS

EMI-IAS projektuose gali būti naudojamos šios išlaidų kategorijos:

- personalas;
- biuras ir administracija;
- kelionės ir apgyvendinimas;
- išorinė ekspertizė ir paslaugos;
- įranga;
- infrastruktūra ir statybos darbai.

EMI-IS gairėse pateikiama kiekvienos išlaidų kategorijos apibrėžtis, taip pat biudžeto sudarymo ir ataskaitų teikimo gairės. Projekto partneriams primygtinai rekomenduojama kreiptis patarimo į nuolatinį sekretoriatą, jei kyla klausimų, susijusių su išlaidų tinkamumu finansuoti, į kuriuos šiose taisyklėse nėra atsakymų. Atkreipkite dėmesį, kad perkėlimo partnerių išlaidos padengiamos vienkartinė išmoka.

¹⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/regions/background>

Projekte deklaruotų išlaidų auditą turi atlikti pirmojo lygio kontrolė. Nepriklausoma pirmojo lygio kontrolės nuomonė turi apimti deklaruotų išlaidų teisėtumą ir tvarkingumą, produktų ir paslaugų teikimą, deklaruotų išlaidų pagrįstumą ir išlaidų bei operacijų atitiktį EMI-IS, ES ir nacionalinėms taisyklėms. Kadangi EMI-IS tiesiogiai skiria pirmojo lygio kontrolę ir tai apmoka, projekto partnerystė, sudarydama projekto biudžetą, neturėtų numatyti jokių kontrolės (audito) išlaidų. Projektų kontrolę vietoje taip pat organizuos pirmojo lygio kontrolė. Kontrolė vietoje reiškia, kad **pirmojo lygio kontrolė faktiškai apsilankys projekto vietoje ir patikrins, ar tam tikra veikla, paslaugų ir produktų pirkimas bei investicijos iš tikrųjų buvo vykdomos pagal patvirtintą paraiškos formą ir ar buvo laikomasi susijusių taisyklių.**

Kaip nurodyta finansavimo principuose, EMI-IS projektuose laikomasi „bendrų išlaidų“ principo: ERPF bendrai finansuoja projektą iki 80 proc. visų finansavimo išlaidų, o kiekvienas projekto partneris (pagrindinė arba asocijuotoji miesto institucija, diegimo partneris ir perkėlimo partneris), gaunantis ERPF paramą, turi užtikrinti finansinį indėlį, kad jo biudžetas būtų įvykdytas iki nustatyto įnašo dydžio (ne mažiau kaip 20 proc. partnerio finansavimo išlaidų).

Kai tokie indėliai gaunami iš privačių šaltinių, jie nepatenka į valstybės pagalbos teisės taikymo sritį. Kai įnašai gaunami iš viešųjų šaltinių ir jei projekto veikla yra neekonominė, tokios veiklos finansavimas nėra laikoma valstybės pagalba. Tačiau kai valstybės narės viešaisiais ištekliais prisideda prie projektų, susijusių su „ekonominė veikla“, t. y. prekių ir paslaugų siūlymu rinkoje, tokie projektai turi būti rengiami taip, kad visi viešieji įnašai atitiktų valstybės pagalbos taisyklės visais lygmenimis, t. y. projekto ar įrenginio savininko, vykdytojo ir (arba) valdytojo lygmeniu. Tokiais atvejais teikiamas viešasis finansavimas turėtų atitikti *de minimis* reglamento reikalavimus arba Bendrajame bendrosios išimties reglamente (BBIR) ar VESP sprendime dėl visuotinės ekonominės svarbos paslaugų nustatytas sąlygas.

Išsami informacija apie viešuosius pirkimus ir valstybės pagalbą pateikiama EMI-IS gairėse.

7. PARAIŠKŲ TEIKIMO PROCESAS

Antrajame EMI-IS kvietimo teikti paraiškas paraiškų **paketą** sudaro:

- šie **įgaliojimai pateikti** visomis ES kalbomis. Tačiau, jei yra neatitikimų, atkreipkite dėmesį, kad pirmenybė teikiama versijai anglų kalba;
- EMI-IS gairės (pateikiamos tik anglų kalba), su kuriomis reikia išsamiai susipažinti dėl bendrųjų iniciatyvos taisyklių;
- elektroninės mainų platformos (EMP) techninės gairės;

- išsamios paraiškos formos pildymo **instrukcijos**, pateikiamos **internetu** visomis ES kalbomis EMP sistemoje. Vis dėlto, esant neatitikimams, atkreipkite dėmesį, kad pirmenybė teikiama versijai anglų kalba;
- **darbinė paraiškos formos versija** (darbinė paraiškos formos versija ir patvirtinimo lapas: dokumentas „Word“ formatu, pateikiamas tik anglų kalba), kaip priemonė, padedanti rengti paraišką.

Visus dokumentus galima rasti EMI interneto svetainėje.

Paraiškos procesą galima atlikti be popierinių dokumentų (100 proc.), naudojant EMP (<https://eep.urban-initiative.eu/>). **Paraišką sudaro:**

- **paraiškos forma:** paraiškos forma turi būti užpildyta naudojantis internetine EMP platforma. Ją sudaro skyriai, kuriuose pristatoma projekto idėja ir pagrindimas (įskaitant informaciją apie pasiūlymo novatoriškumą), partnerystė (įskaitant pagrindinę miesto valdžios instituciją, diegimo partnerius, perkėlimo partnerius ir, jei reikia, asocijuotąsias miesto valdžios institucijas), pagrindiniai tikslai ir laukiami rezultatai, siūlomas darbo planas ir biudžetas. Redaguoti ir teikti paraišką galima tik atviro kvietimo teikti paraiškas metu. Paraiškoje yra daug automatinų nuorodų, formulių ir patikrinimų. Šios funkcijos reiškia, kad netinkamai užpildytoje formoje rodomi klaidų pranešimai (įskaitant trūkstamą patvirtinimo lapą) ir jos negalima pateikti. Tai padeda gerokai sumažinti netinkamų paraiškų pateikimo riziką;
- **priedas:** pareiškėjai EMP sistemoje gali įkelti vieną priedą, kuris bus pridėtas prie paraiškos formos. Tai gali būti žemėlapis, kuriame vaizduojama intervencijos sritis, grafikas, informacinis grafikas ir pan. Pridedamo failo tipas ir dydis nurodyti EMP gairėse;
- **patvirtinimo lapas:** patvirtinimo lapą automatiškai sugeneruoja internetinė platforma, kai pildoma paraiškos forma arba ją užpildžius. Jį reikia atspausdinti, pasirašyti pagrindinės miesto valdžios institucijos teisėto atstovo, nuskenuoti ir įkelti į paraiškos formos H dalį „Patvirtinimo lapas“. Paraiškos forma negali būti pateikta be patvirtinimo lapo.

Primygtinai rekomenduojama, kad pareiškėjai paraiškos formą užpildytų aiškia anglų kalba, tačiau ją taip pat galima pateikti bet kuria iš oficialių ES kalbų. Reikėtų pažymėti, kad strateginis ir veikimo vertinimai bus atliekami remiantis angliška paraiškos formos versija (jeigu paraiškos forma pateikiama kita kalba, ją į anglų kalbą išverčia nuolatinio sekretoriato pasamdytas išorinis paslaugų teikėjas). Nuolatinis sekretoriatas vertimo kokybės negarantuoja, todėl pareiškėjai prisiima riziką. Be to, subsidijos sutartis, projekto valdymas, oficialios ataskaitos, svarbiausi rezultatai ir visas bendravimas su įgaliojotuoju subjektu ir nuolatinio sekretoriatu turės vykti anglų kalba.

**Galutinis paraiškos formos ir patvirtinimo lapo pateikimo terminas yra
05/10/2023, 14.00 CEST**

8. ATRANKOS PROCESAS

Pateikus paraišką, kiekviena paraiška yra atrenkama atliekant procesą, suskirstytą į šiuos etapus:

1. tinkamumo patikra;
2. strateginis vertinimas;
3. veiklos vertinimas.

8.1 TINKAMUMO PATIKRINIMAS

Pasibaigus EMI-IS kvietimui teikti paraiškas, nuolatinis sekretoriatas atlieka visų pateiktų projektų paraiškų tinkamumo patikrą iki kvietime nurodyto termino pabaigos. Tinkamumo patikros tikslas – patikrinti gautų paraiškų formų ir jų priedų atitiktį oficialiems tinkamumo kriterijams, išvengti tolesnio netinkamų paraiškų vertinimo ir užtikrinti vienodą požiūrį į visas finansuoti atrinktas paraiškas.

Toliau nurodyti EMI-IS tinkamumo kriterijai.

1. Paraiškos forma pateikta elektroniniu būdu per EMP iki kvietimo teikti paraiškas sąlygose nurodyto termino.
2. Paraiškos forma yra visiškai užpildyta.
3. Pareiškėjas yra atskira vietos administracinio vieneto, apibrėžto pagal urbanizacijos lygį kaip didmiestis, miestas ar priemiestis (atitinka Eurostato DEGURBA 1 arba DEGURBA 2 kodą), miesto valdžios institucija, kurioje gyvena ne mažiau kaip 50 000 gyventojų.

ARBA

Pareiškėjas yra miesto valdžios institucijų asociacija arba grupė, turinti organizuotos aglomeracijos teisinį statusą ir sudaryta iš vietos administracinių vienetų, kurių dauguma (ne mažiau kaip 51 proc.) gyventojų gyvena vietos administraciniuose vienetuose, kurie pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) priskiriami didmiesčiams, miestams arba priemiesčiams (atitinka DEGURBA kodą 1 arba DEGURBA kodą 2) ir kuriuose bendras gyventojų skaičius yra ne mažesnis kaip 50 000 gyventojų.

ARBA

Pareiškėjas yra miesto valdžios institucijų, neturinčių organizuotų aglomeracijų teisinio statuso, asociacija arba grupė, kurioje visos dalyvaujančios miesto valdžios institucijos (pagrindinė

miesto valdžios institucija ir asocijuotosios miesto valdžios institucijos) yra vietos administraciniai vienetai, pagal Eurostato nustatytą urbanizacijos lygį (DEGURBA) apibrėžti kaip didmiesčiai, miestai arba priemiesčiai (atitinkantys DEGURBA kodą 1 arba DEGURBA kodą 2), o bendras gyventojų skaičius (pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotosios miesto valdžios institucijos) yra ne mažesnis kaip 50 000 gyventojų.

4. Laikomasi tinkamo laikotarpio: projekto pabaigos data atitinka kvietimo teikti paraiškas ir iniciatyvos reikalavimus.
5. Laikomasi maksimalaus biudžeto reikalavimų (ne daugiau kaip 5 mln. eurų ERPF) ir bendro finansavimo principas (ne mažiau kaip 20 proc. partnerystės užtikrinto įnašo).
6. Visi projekte dalyvaujantys partneriai (pagrindinė miestų valdžios institucija, asocijuotosios miestų valdžios institucijos ir diegimo partneriai) yra iš ES valstybių narių.
7. Jei tai yra asociacija arba miestų valdžios institucijų grupė, neturinti organizuotos aglomeracijos teisinio statuso, paraiškos formoje pateikiama pagrindinė miesto valdžios institucija ir asocijuotosios miesto valdžios institucijos.
8. Paraiškas teikiančios miestų valdžios institucijos (pagrindinės miestų valdžios institucijos ir (arba) asocijuotosios miestų valdžios institucijos) pagal tą patį kvietimą teikti paraiškas dalyvauja tik viename projekto pasiūlyme.
9. Paraiškas teikiančios miestų valdžios institucijos (pagrindinės miestų valdžios institucijos ir (arba) asocijuotosios miestų valdžios institucijos) nebuvo atrinktos ir finansuojamos tai pačiai temai ankstesniuose EMI-SI kvietimuose teikti paraiškas.
10. EMP, paraiškos formos patvirtinimo lapo skiltyje, įkeliamas nepakeistas patvirtinimo lapas, tinkamai pasirašytas pagrindinės miesto valdžios institucijos teisinio atstovo.

Jei nesilaikoma visų pirmiau nurodytų reikalavimų, paraiška laikoma neatitinkančia reikalavimų ir toliau nevertinama. Pasibaigus tinkamumo patikrai pareiškėjams bus pranešta apie sprendimą dėl jų paraiškos (perkeliamą į kitą etapą arba ne).

8.2 STRATEGINIS VERTINIMAS

Paraiškas, kurios bus pripažintos tinkamomis ir priimtinomis, strategiškai įvertins išorinių ekspertų grupė. Strateginis vertinimas sudaro **70 proc.** viso projekto vertinimo svertinio rodiklio, kurį sudaro šie kriterijai:

- **naujoviškumas ir aktualumas** (30 proc.) – kaip pareiškėjas sugeba įrodyti, kad projekto pasiūlymas yra naujas sprendimas, kuris turi pridėtinę vertę, susijusią su kvietimo tema? Kaip sprendimas atitinka vietos aplinkybes ir sanglaudos politikos tikslus?

- **partnerystė ir bendras kūrimas** (12 proc.) – kiek partnerystė yra tinkama ir patikima siekiant įgyvendinti siūlomą sprendimą ir pasiekti laukiamų rezultatų. Kaip pasiūlymas suteikia galimybę suinteresuotiesiems subjektams, tikslinėms grupėms ir piliečiams prasmingai dalyvauti ir bendrai kurti?
- **rezultatų ir poveikio išmatuojamumas** (12 proc.) – kiek laukiami projekto rezultatai yra konkretūs ir realūs, atspindintys numatomą projekto poveikį vietos kontekstui ir naudos gavėjams ir (arba) galutiniams naudotojams?
- **tvarumas ir išplėtimas** (8 proc.) – kaip projektas užtikrins ilgalaikį indėlį sprendžiant nustatytą problemą? Kaip siūlomas sprendimas bus savaime tvarus ir po jo įgyvendinimo pabaigos ir ar turės potencialą būti išplėstas, jei bus sėkmingai įrodytas?
- **projekto pritaikomumas** (8 proc.) – kaip projektas gali būti pritaikytas kitose Europos miestų teritorijose?

Orientaciniai kiekvieno kriterijaus vertinimo klausimai pateikti EMI-IS gairių 3.2 skyriuje „Atrankos procesas“.

Atlikusi strateginį vertinimą, išorinių ekspertų grupė parengia paraiškų vertinimą ir nustato jų eiliškumą pagal strateginio vertinimo balus. Kaip numato EK, į galutinį sąrašą įtrauktos paraiškos patenka į veiklos vertinimą. Strateginio vertinimo proceso pabaigoje pareiškėjams pranešama apie sprendimą dėl jų paraiškos (perkeliama į kitą etapą arba ne).

8.3 VEIKLOS VERTINIMAS

Veiklos vertinimą atlieka nuolatinis sekretoriatas, ir jis sudaro **30 proc.** viso projekto vertinimo svertinio rodiklio. Pagrindinis veiklos vertinimo tikslas – įvertinti pasiūlymo patikimumą, t. y. ar pasiūlymas yra pagrįstas, realistiškas, nuoseklus ir darnus, išsamus, pasirengęs būti veiksmingai valdomas ir greitai įgyvendinamas ir ar jis yra ekonomiškai naudingas. Atliekant veiklos vertinimą vertinami šie kriterijai:

- **projekto struktūra ir logika** (12 proc.) – kiek darbo plano elementai (veiklos, rezultatai, rezultatai, rodikliai) yra išsamūs, realistiški, nuoseklūs ir darnūs? Kaip siūloma projekto struktūra padės pasiekti tikslus ir laukiamus rezultatus?
- **projekto įgyvendinamumas ir pasirengimas veiklai** (8 proc.) – kaip pasiūlymas yra įgyvendinamas (kad jį būtų galima įgyvendinti per nustatytą laikotarpį) ir parengiamas veiklai?
- **organizacinės priemonės ir veiklos pajėgumai** (5 proc.) – kaip valdymo ir komunikacijos veikla yra tinkama ir padeda įgyvendinti visą projektą?
- **biudžetas** (5 proc.) – ar biudžetas yra nuoseklus ir proporcingas?

Orientaciniai kiekvieno kriterijaus vertinimo klausimai pateikti EMI-IS gairių 3.2 skyriuje „Atrankos procesas“.

Atlikęs veiklos vertinimą, atrankos komitetas atlieka galutinę atranką. Pasibaigus veiklos vertinimo procesui pareiškėjams bus pranešta apie sprendimą.

8.4 VERTINIMO BALŲ SISTEMA

Sprendimų priėmimo procese naudojama balų sistema. Kiekvienam svertiniam kriterijui suteikiamas balas nuo 1 iki 10, tokiu būdu gaunamas vidutinis kiekvieno projekto balas. Naudojama tokia balų skalė:

9–10 – puikus;

7–8 – geras;

5–6 – tinkamas;

3–4 – prastas;

1–2 – labai prastas.

Atkreipkite dėmesį, kad jei projektas pagal bet kurį vertinimo kriterijų surinks 4 ir mažiau nei 4 balus, jis bus automatiškai atmestas ir toliau nebus nagrinėjamas.

Vertinimo sistema pritaikyta atsižvelgiant ne tik į konkrečius kiekvieno projekto pasiūlymo privalumus, bet ir išlaikant konkurencingo proceso dvasią ir palyginant kitus projektų pasiūlymus, pateiktus pagal tą patį kvietimą teikti paraiškas. Dėl šios priežasties projektų pasiūlymų, kurie nebuvo įtraukti į trumpąją veiklos vertinimo sąrašą arba galutinai nepatvirtinti, pareiškėjams pateikiami ne atitinkami balai, o išsamios pastabos dėl visų vertintų kriterijų.

Projektų paraiškų teikėjai turėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, pasibaigus atrankos procesui, atrinktas projektas automatiškai nesuteikia teisės gauti atitinkamą ES dotaciją. Jei projekto inicijavimo etape nustatytos sąlygos neįvykdomos (manoma, kad projektas nėra pakankamai parengtas, kad galėtų būti įgyvendintas), įgaliotasis subjektas pasilieka teisę nutraukti projektą ir išbraukti jį iš EMI-IS patvirtintų projektų sąrašo (daugiau informacijos žr. EMI-IS gairių 4 skyriuje „Inicijavimo etapas ir sutarčių sudarymas“).

8.5 DOTACIJŲ PRAŠYTOJAMS TAIKOMI IŠIMTIES KRITERIJAI

Pagal finansinį reglamentą¹⁷ pareiškėjai gali būti pašalinti iš dotacijos skyrimo procedūros, jei pagrindinei miesto institucijai arba asmenims, turintiems atstovavimo, sprendimų priėmimo ar kontrolės įgaliojimus pagrindinėje miesto institucijoje, arba asmenims, kurie yra labai svarbūs projektui įgyvendinti, taikoma viena ar daugiau toliau nurodytų pašalinimo situacijų:

- bankroto, nemokumo ar likvidavimo procedūros;
- įsipareigojimų, susijusių su mokesčių ar socialinio draudimo įmokų mokėjimu, pažeidimas;
- sunkus profesinis nusižengimas, įskaitant klaidingą informacijos pateikimą;
- sukčiavimas;
- korupcija;
- elgesys, susijęs su nusikalstama organizacija;
- pinigų plovimas ar teroristų finansavimas;
- teroristiniai nusikaltimai arba nusikaltimai, susiję su teroristine veikla;
- vaikų darbas ir prekyba žmonėmis;
- pažeidimas;
- fiktyvios bendrovės steigimas arba buvimas fiktyvia bendrove.

Teikdami paraišką visi pareiškėjai kartu su paraiškos forma turi pateikti deklaraciją, patvirtinančią, kad pagrindinei miesto institucijai ir projekto partneriams netaikomas nė vienas iš pirmiau minėtų atmetimo kriterijų. Ši deklaracija pateikiama prie paraiškos formos pridėtame EMP patvirtinimo lape. Atkreipkite dėmesį, kad patvirtinimo lapas turi būti tinkamai pasirašytas pagrindinės miesto valdžios institucijos teisinio atstovo, kad paraiška būtų laikoma tinkama finansuoti atliekant tinkamumo patikrą.

Atrankos procedūros metu ir prieš atrankos komitetui priimant galutinį sprendimą dėl dotacijos skyrimo, nuolatinis sekretoriatas tikrina pareiškėjus ankstyvojo aptikimo ir atmetimo sistemoje (EDES) – Europos Komisijos sukurtoje sistemoje, kuria siekiama sustiprinti Sąjungos finansinių interesų apsaugą ir

¹⁷ 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir sprendimas Nr. 541/2014/ES ir panaikinamas reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/2012: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.

užtikrinti patikimą finansų valdymą¹⁸. Jei EDES sistemoje nustatoma pagrindinė miesto institucija, nuolatinis sekretoriatas apie tai praneša pareiškėjui, kuris, laikydamasis proporcingumo principo, turi galimybę iki galutinio atrankos komiteto sprendimo priėmimo pateikti gynybos argumentus.

9. INICIJAVIMO ETAPAS IR SUTARČIŲ SUDARYMAS

Inicijavimo etapas apima pirmuosius šešis mėnesius iki projekto įgyvendinimo etapo. Jo tikslas – užtikrinti, kad būtų įvykdytos visos administracinės sąlygos sklandžiai ir veiksmingai projekto įgyvendinimo pradžiai, ir suteikti garantijas dėl projekto pasirengimo lygio (projekto valdymas, projekto įgyvendinimas, rizikos valdymas). Pagrindiniai aspektai, į kuriuos atsižvelgiama šiame etape, yra projekto valdymo mokymai (įskaitant supažindinimą su ataskaitų teikimo ir stebėsenos sistema), administracinių ir teisinių reikalavimų projekto pradžiai įvykdymas, Atrankos komiteto rekomendacijų integravimas, *ex ante* auditas ir pasirengimo patikra. Inicijavimo etapu taip pat siekiama užmegzti naudingą projektų vadovų ir nuolatinio sekretoriato bendradarbiavimą.

Projekto pasirengimo patikra – tai į inicijavimo etapą įtrauktas procesas, kuriuo siekiama kuo labiau užkirsti kelią netikėtoms problemoms įgyvendinant projektą. Projekto parengties patikrą atlieka ir pirmojo lygio kontrolė per išankstinį auditą, ir nuolatinis sekretoriatas. Patikra apima visus valdymo, administracinius, finansinius ir veiklos klausimus, galinčius turėti įtakos tinkamam projekto vykdymui ir tikslinių projekto rezultatų pasiekimui. Atliekant pasirengimo patikrą taip pat tikrinama, ar projektas turi patikimą strategiją ir ar pakankamai iš anksto pasirengta temoms, aptartoms paraiškos formos rizikos valdymo skyriuje (t. y. projekto valdymas, žmogiškieji gebėjimai įgyvendinti projektą, pasirengimas viešųjų pirkimų procedūroms, realus tvarkaraštis, teisinė projekto įgyvendinimo aplinka, su investicijomis susiję dokumentai, vieta ir administraciniai leidimai ir t. t.).

Jei per pasiūlytą šešių mėnesių laikotarpį inicijavimo etapas nebus sėkmingai užbaigtas (bet kuris iš pirmiau minėtų etapų nebus baigtas arba išankstinis auditas ir (arba) pasirengimo patikra bus neigiamas), įgaliotasis subjektas turi teisę nutraukti projektą (atsižvelgiant į tai, kad koncepcija dar nėra pakankamai parengta, kad ją būtų galima įgyvendinti) ir išbraukti jį iš EMI-IS patvirtintų projektų sąrašo. Tokiu atveju projektui išmokamos tik dvi vienkartinės išmokos už projekto parengiamąjį ir pradinį etapus. Jei inicijavimo etapas nutraukiamas nebaigus (pvz., projektas nutraukiamas), pagrindinei miesto institucijai bus išmokėta tik vienkartinė išmoka, numatyta projekto parengimo išlaidoms padengti.

Sėkmingai užbaigtas pradinis etapas yra būtina sąlyga, kad būtų gautas ERPF finansavimas projekto įgyvendinimui ir pradėtas projekto įgyvendinimo etapas.

¹⁸ Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių 142 straipsnis.

10. KAIP GAUTI PAGALBOS

Nuolatinio sekretoriato darbuotojai bus pasirengę padėti pareiškėjams visais techniniais klausimais, kurių jiems gali kilti EMI-IS kvietimo teikti paraiškas metu. Išsamią informaciją galima rasti EMI interneto svetainėje. Be to:

- nuolatinis sekretoriatas rengs pareiškėjų seminarus įvairiuose Europos miestuose. Seminarų pareiškėjams datas ir vietas galima rasti EMI interneto svetainėje. Šių seminarų metu dalyviai galės užsisakyti dvišalius susitikimus su nuolatinio sekretoriato nariais ir (arba) EK atstovais bei aptarti savo projekto idėją;
- bus organizuojami internetiniai seminarai apie konkrečius projekto rengimo ir pateikimo aspektus;
- EMI interneto svetainėje yra internetinė klausimų ir atsakymų skiltis, taip pat bus rengiamos dvišalės konsultacijos internetu;
- paraiškos dokumentų rinkinį (kurį sudaro: techninė užduotis, EMI-IS gairės, elektroninių mainų platformos (EMP) techninės gairės, išsamios instrukcijos, kaip užpildyti paraiškos formą, kurią galima rasti internete visomis ES kalbomis EMP sistemoje, ir paraiškos formos darbinis dokumentas) galima rasti EMI interneto svetainėje.

11. PAGRINDINĖS DATOS

- **31/05/2023** – skelbiamas antrasis EMI-IS kvietimas teikti paraiškas
- **06/2023 – 09/2023** – seminarai pareiškėjams ir konsultacijos internetu
- **05/10/2023 (14.00 CEST)** – galutinis paraiškų formų pateikimo terminas
- **05/2024** – orientacinė galutinio sprendimo dėl projektų patvirtinimo data
- **11/2024** – inicijavimo etapo pabaigos data
- **01/12/2024** – visų patvirtintų projektų įgyvendinimo pradžia

Laukiame jūsų projektų pasiūlymų!